တကောင်းမြို့ဟောင်း
တူးဖော်လေ့လာတွေ့ရှိချက်များ

ဦးသန်းဆွေ
(သုတေသနဝန်ထောက်၊ ရွှေဟောင်းသုတေသနဌာနခွဲ၊ ရန်ကုန်မြို့)

တကောင်းအမည် ခေါ်တွင်ပုံ

မြန်မာ့သမိုင်း၊ ပုံပြင်နှင့် မိရိုးဖလာ ယုံကြည်ချက်များအရ တကောင်းမြို့သည် ရွှေဟောင်း မြန်မာနိုင်ငံ၏ ထင်ရှားကျော်ကြားသော မြို့တစ်မြို့ ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ တကောင်းပြည်၏ အမည်ကို ကကုသန်ဘုရား လက်ထက်တော်၌ သံသယပူရ၊ ကောနဂုံဘုရား လက်ထက်တော်၌ ဂဠုပူရ၊ ကဿပဘုရား လက်ထက်တော်၌ သင်းတွဲဟု တွင်ပြီး ဂေါတမဘုရားသခင် လက်ထက်တော်၌ကား တကောင်းဟူ၍ အမည်တွင်ကြောင်း * မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကြီး၌ လာရှိပေသည်။ တကောင်းကို " တိုင်ကွန် " ဟူ၍ တရုတ်အသံဖြင့် ခေါ်ဝေါ်ကြောင်း သိရသော်လည်း အဓိပ္ပာယ်ရင်းမြစ်ကိုကား ဖော်ပြထားခြင်း မရှိသဖြင့် မသိရချေ **။ ထိုပြင် တကောင်းဟူသောအမည်မှာ ရှမ်းဘာသာစကားဖြင့် " စည်ကူးတို့ " ဟု အဓိပ္ပာယ် ရရှိကြောင်း *** သိရ၏။ ရှမ်းဘာသာဖြင့် ဆို လိုရင်း အဓိပ္ပာယ်မှာ " တ + ကောင်း " ဟူသော စကားရပ်တွင် " တ "မှာ ကူးတို့ဆိပ်ဖြစ်ပြီး " ကောင် "မှာ အစုအပုံ (ဝါ) ကုန်ပစ္စည်းများစုပုံရာ ကူးတို့ဆိပ်ဟူ၍ပင် ဖြစ်ကြောင်း သိရလေသည်။ ****

တကောင်းမြို့ နှင့် ကျောက်စာအထောက်အထားများ

တကောင်းမြို့သည် ပုဂံခေတ်၌ အရေးပါအရာရောက်သော နယ်ခြားမြို့နယ်တစ်ခု ဖြစ်ခဲ့ဟန်ရှိ၏။ မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကြီး၌ အနော်ရထာမင်းစောသည် နယ်ခြားမြို့ လေးဆယ့်သုံးမြို့ကို တစ်ပြိုင်နက် တစ်ချက်တည်း စ၍ တည်စေရာ၌ တကောင်းမြို့သည်လည်း တစ်မြို့အပါအဝင် ဖြစ်ခဲ့ကြောင်း ရေးသား ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ + ထိုပြင် ပုဂံခေတ်တွင် ရေးထိုးသော ကျောက်စာများ၌လည်း ပုဂံ

---

* မှန်နန်းမဟာရာဇဝင်တော်ကြီး (နောင်တွင် မှန်နန်းဟု ဖော်ပြပါမည်။) ပ၊ ၁၇၅။

** ရွှေဟောင်းသုတေသနညွှန်ကြားရေးဝန်၏ နှစ်ချုပ်အစီရင်ခံစာများ (နောင်တွင် ရွှေဟောင်းဟု ဖော်ပြပါမည်။) ၁၉၀၉–၁၀၊ ၂၀။

*** (၁) မြန်မာ့စွယ်စုံကျမ်း (တွဲ ၄)၊ ၁၉၈။
(၂) ရွှေဟောင်း (၁၉၁၅–၁၆)၊ ၃၀။

**** ကသာကံဆက်၊ ၈၉။

\+ မှန်နန်း (ပ) ၂၉၆။

ပြည်၏ အကျယ်အဝန်း နယ်နိမိတ်ကို ဖော်ပြရာ၌ "မ္လေစ်ဩတ္တာတကောင်၊ ငဆောင်ချံ"* ဟူ၍ လည်း ကောင်း၊ " တကောင်းလှပ်ကာသုကြီ "** " လက်ခါနာလက်ဝယ်၊ တကောင်စစ်ထိုင်သော "+ " တကောင်ဥယန်မ္လေ "++ "ပုဂံသိုဝ်ဝိုင်စိမ့်ဟုရှယ်၊ သုသုတ္တကိမင်းသားသုရယ် ၂၀၀၀၀၊ ပုညဓမ္မမဟာ (ထီ)၊ ဂြိဓမ္မိကာ သဃံာထိ၊ အလ္လောင်ရဝကာ သင်တွယ် ပြည်ရောက် ဩင်လျှင်၊ လီရှယ်နိယ်စိယ် သတေ "+++ စသည်ဖြင့် ကျောက်ထက်အက္ခရာအမျိုးမျိုးဖြင့် အမူကွန်းတင်ထားရှိခဲ့သည်ကို လေ့လာ မှတ်သားရပေသည်။

ထိုကျောက်စာများကို ပုဂံမြို့ဟောင်းတစ်ဝိုက်မှသာ တွေ့ရှိရပြီး ၎င်းခေတ်ပြိုင်ထိုး ကျောက်စာတစ်ချပ် တစ်လေမျှပင် တကောင်းနှင့် အညာ ပုဂံမြို့ဟောင်းတို့တွင် မတွေ့ရသည်မှာ ထူးခြားသည်ဟု ဆိုရပေမည်။ သို့သော် ပင်းယခေတ် သက္ကရာဇ် ၇၁၆ ရေးထိုးသော ကျောက်စာတစ်ချပ်ကိုကား တကောင်းရွှေစည်းခုံ ဘုရားကြီးအနီး၌ တွေ့ရသည်။ ထိုကျောက်စာ၌ " သိန်ကပတိယ် ဆင်ဖြူသျှင်မောင်နှံ လက်လျှက်တွယ် လျက် ရှုယ်နန်တက်သော၊ သဟေတေဝမင်၏ မ္လေသတိုဝ်မင် တကောင်းပြည်ကိုဝ် အစိုဝ်မူသောအခါ၊ ပင်သတိုဝ် ယောက်ဖလက်ျာ .....မ် ရှုယ် ကျောင်ကိုဝ်မူသော "++++ စသည်ဖြင့် ဝတ်မိုး ဝတ်မြေ ကျွန် နွားစသည်တို့ကို အလှူဒါနပြုခဲ့ကြောင်း အမူကွန်းတင်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

တည်နေရာနှင့် သမိုင်းအညွှန်း

တကောင်းမြို့သည် ရေကြောင်းခရီးဖြင့် ဆန်တက်သော် မန္တလေးမြို့ မှ အထက်ရေမိုင် ၁၂၇မိုင်မျှ အကွာ ဇရာဝတီမြစ်၏ အရှေ့ဘက်ကမ်းအနီး ကပ်လျက်တည်ရှိ၏။ တကောင်းမြို့ဟောင်းရာသည် လောင်ဂျီ တွဒ် အရှေ့ ၉၆ ဒီဂရီ ၀၁ မိနစ်နှင့် လတ္တီကျူ မြောက် ၂၃ဒီဂရီ ၃၀ မိနစ်တွင် တည်ရှိသည်။ ၁၉၁၅ ပတ်ဝန်းကျင်လောက်ကမူ တကောင်းမြို့ဟောင်းသည် မိုးကုတ်ခရိုင် (ပတ္တမြားကျောက်တွင်းခရိုင်) သပိတ် ကျင်း မြို့နယ်အတွင်းပါဝင်ခဲ့ပြီး မကြာမီက ရွှေဘိုခရိုင်အတွင်းသို့ သွတ်သွင်းအုပ်ချုပ်ခြင်း ခံခဲ့ရပေသည်။ တစ်ဖန် ၁.၁၀.၆၅ မှ စ၍ တကောင်းကျေးရွာဒိုင်နယ်ကို မြို့နယ်ခွဲ အဆင့်ထားရှိကာ သပိတ်ကျင်းမြို့နယ်၊ မိုးကုတ်ခရိုင်ခွဲ၊ မန္တလေးခရိုင်အတွင်းသို့ သွတ်သွင်းထားရှိပေသည်။ တကောင်းမြို့ဟောင်းသည် မန္တလေး ခရိုင်၏ မြောက်ဘက်အစွန်းတွင် တည်ရှိ၏။ ၎င်းမြို့ဟောင်းရာသည် ကျုံးမြို့ရိုးဟောင်းများ၊ မြစ်ဇရာနှင့် မင်းဝံ တောင်တန်းကြီးများကို နောက်ခံထားလျက် လှပသော သဘာဝရေမြေ တောတောင် ပတ်ဝန်းကျင် ဖြင့် ဝန်းရံလျက်ရှိ၏။ ကြွင်းကျန်ရစ်သမျှရှေးဟောင်းစေတီပုထိုးများနှင့် ကျုံးမြို့ရိုးများသည် ရှေးကျသော မြို့ဟောင်းနေရာတစ်ခုဖြစ်ခဲ့ကြောင်း ထင်ထင်ရှားရှား သက်သေပြလျက်ရှိချေသည်။ တကောင်းမြို့ဟောင်း ၏ တောင်ဘက်ကပ်လျက်တွင်လည်း အညာပုဂံမြို့ဟောင်းနှင့် ၎င်းမြို့ဟောင်းတွင်း၌ ထင်ရှားကျော်ကြား သည့် ရွှေစည်းခုံထူပါ စေတီတော်မြတ်ကြီးတစ်ဆူသည် အဓိကရ တည်ရှိသည်။ ၎င်းပတ်ဝန်းကျင်၌လည်း ယိုယွင်းပျက်စီးနေသည့် မြေစိုက်စေတီပုထိုး အုတ်ကုန်းဟောင်းများနှင့် အခြားလူနေမှုဆိုင်ရာ အုတ်ကုန်း

---

* ပုံ ၁၉/က ကြောင်းရေ ၉။

** ပုံ ၀၉၃/ခ၊ ကြောင်းရေ ၁၂-၁၆။

\+ ပုံ ၂၃၁/ခ၊ ကြောင်းရေ ၁။

++ ပုံ ၁၄၃/ခ၊ ကြောင်းရေ ၁၅-၁၆။

+++ ပုံ ၂၇၁၊ ကြောင်းရေ ၁၃-၁၄။

++++ အထက်မြန်မာနိုင်ငံကျောက်စာများ (၃)၊ ၈၀။

မို့မို့များသည် ချုံနွယ်ပိတ်ပေါင်းများဖြင့် လွှမ်းခြုံဖုံးအုပ်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ တကောင်းမြို့ဟောင်း၏ လက်ရှိ အခြေအနေမှာ အရှေ့သို့လားသော် တလားဝချောင်းနှင့် အင်းများ၊ လယ်ယာလုပ်ခင်းနှင့် မြိုင်တောများ၊ တောင်ဘက်တွင် အညာပုဂံမြို့ဟောင်းရာနှင့် ဘုရားကြီးကုန်းရွာ၊ အနောက်ဘက်တွင် ဇရာဝတီမြစ်နှင့် မြောက်ဘက်တွင် မြေနုကျွန်းပေါ် ကိုင်းယာခင်းများစသည်တို့ဖြင့် ဝန်းရံလျက်ရှိ၏။ စမ္မူဒီပဥဆောင်းကျမ်းတွင် "တကောင်းနယ်ကား အရှေ့ကိုလားသော်တရုတ်လမ်းမ၊ တောင်ကိုလားသော် ဖလူးတောင် ၊အနောက်ကိုလားသော် ပယင်းတွင်း၊ မြောက်ကိုလားသော်တင်းမြစ်နား "* စသည်ဖြင့် ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

အင်းဝခေတ် စာဆိုအကျော် ရှင်မဟာသီလဝံသ ဆရာတော် ရေးသားပြုစုသည့် သမန္တပါသာဒိတမည်ခေါ် ရာဇဝင်ကျော်သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အစောဆုံးသော ရာဇဝင်မှတ်တမ်းတစ်စောင် ဖြစ်ခဲ့ပေသည်။ ထိုရာဇဝင်ကျော်၌ မဟာသမ္မတမင်းမှစ၍ သကျသာကီဝင်မင်းဆက်များ၊ သီဟိုဋ်မင်းဆက်များ စသည်တို့ကို အကျယ်တဝင့် ရေးသားဖော်ပြထားရှိပြီး သရေခေတ္တရာနှင့် ပုဂံမင်းဆက်များကိုကား နန်းဆက်အစဉ်လိုက်ပင် မဖော်ပြတော့ဘဲ အကျဉ်းချုံး၍သာ ရေးသားထားရှိခဲ့ပေသည်။ တကောင်းမင်းဆက်များအကြောင်းကို ၎င်းရာဇဝင်ကျော်၌ တစ်စုံတစ်ရာ ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပေ။** ထို့နောက် ညောင်ရမ်းဆယ်ဆက်အဝင်ကိုးဆက်မြောက်၌ "သီရိပဝရ မဟာဓမ္မရာဇာဓိပတိ " တံဆိပ်နာမံကို ခံတော်မူသော လေးကျွန်းမာရ်အောင်၊ လောကမာရ်အောင် စေတီတော်မြတ် ဒါယကာ မှန်နန်း ဆင်ဖြူရှင် တနင်္ဂနွေမင်း လက်ထက်တော်တွင် လောကဓမ္မ၊ ရာဇဂုဏ်အင် စုံလင်ဝေဖြာ၊ ပညာရှိ ကပိတစ်ဆူ ဖြစ်ပေထသော ဦးကုလား စီရင်ရေးသားသည့် မဟာရာဇဝင်ကြီးတွင်ကား တကောင်းပြည်ကြီးကို လက်မွန်မဆွ အဘိရာဇာမင်းကြီး စတင်တည်ထောင် ပြုစုခဲ့ကြောင်း မတွေ့ရပဲ တကောင်းမင်း ဒုတိယဆက် နောက်ဆုံးဖြစ်သော သတိုးမဟာရာဇာမှ စတင်၍ သရေခေတ္တရာပြည် တည်ထောင်ပုံအကြောင်းနှင့် ၎င်းမင်းဆက်များကို ဆက်စပ်ရေးသားထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ *** ဇာတာတော်ပုံ ရာဇဝင်၌ကား တကောင်းမင်းဆက်ကို သတိုးတိုင်းရ ဇမ္မူဒီပဓဇမှသည် သတိုးမင်းဖျားတိုင်အောင် မင်းဆက် ၁၅ - ဆက်မျှထိ ဖော်ပြထားကြောင်း တွေ့ရ၏။+ သို့သော် မှန်နန်းရာဇဝင်တော်ကြီး၌ ပထမ တကောင်းမင်းဆက်နှင့် ပတ်သက်၍ အကျယ်တဝင့် ရေးသားထားသည်ကို အောက်တွင် အကျဉ်းချုံး ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

ကျွန်ုပ်တို့ မြတ်စွာဘုရား ပွင့်တော်မမူမီ ရှေးလွန်လေပြီးသောအခါက အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိ ပဉ္စာလရာဇ်မင်းနှင့် ကောလိယမင်းတို့သည် သမီးကညာတောင်းသည့် အရေးအခင်းနှင့် ပတ်သက်ပြီး စစ်မက်ဖြစ်ပွားခဲ့ကြလေသည်။ ပဉ္စာလရာဇ်မင်းသည် အနိုင်ရ၍ ကောလိယ၊ ဒေဝဒဟနှင့် ကပိလဝတ်မည်သော သုံးပြည်ထောင် သာကီဝင်မင်းတို့သည် စစ်ရှုံးလေပြီး သုံးစုကွဲကာ ပျက်စီးလေ၏။ ထိုသို့ သုံးစုကွဲ၍ ပျက်စီးလေသောအခါ ကပိလဝတ်ပြည်မှ အဘိရာဇာအမည်ရှိသော သကျသာကီဝင်မင်းသည် ဗိုလ်ခြေအလုံးအရင်းဖြင့် မရွှိမဒေသမှ ဖဲခဲ့ပြီး သယ်ဿရဋ္ဌ မည်သော တကောင်းပြည်ကြီးကို လက်မွန်မဆွ စတင်တည်ထောင် စံနေတော်မူ၏။ သို့ဖြင့် သားတော်အစဉ် မြေးတော်အဆက် ဆက်လက်စိုးစံခဲ့ရာ မင်းပေါင်းသုံးကျိပ်သုံးပါးမျှထိအောင် ကြာမြင့်ခဲ့လေသည်။ ထိုမင်းတို့အဆုံးစွန်ဖြစ်သော ဘိန္ဒကရာဇာမင်းကြီးလက်ထက်၌ တရုတ်တရက်တို့ နှောင့်ယှက်လေ၍ ပထမတကောင်းပြည်ကြီး ပျက်စီးခဲ့ရလေသည်။

---

* စမ္မူဒီပဥဆောင်းကျမ်း၊ ၁၉။

** သီလဝံသ၊ ၁၂၃။

*** ကုလား၊ ၁၀၉။

\+ ဇာတာတော်ပုံ၊ ၃၅။

ထိုအခါ မဇ္ဈိမဒေသ၌ ကျွန်ုပ်တို့ဂေါတမ မြတ်စွာဘုရား ထင်ရှားပွင့်တော်မူစဉ်ကာလဖြစ်၍ သာဝတ္ထိပြည်ရှင် ပဿေနဒိကောသလ မင်းကြီးသည် ကပိလဝတ်ပြည်ရှင် မဟာနာမမင်းထံ သမီးကညာဆက်သရန် တောင်းဆိုရာ အမျိုးအနွယ် ပျက်မည်စိုး၍ မဟာနာမမင်း၏ ဇာတ်နိမ့်ကျွန်မတွင် ဖွားမြင်သည့် မင်းသမီး တစ်ပါးကိုသာ ပေးလိုက်၏။ ထိုမင်းသမီးကို မိဖုရားမြောက်ရာ ဝိဋဋဘ မင်းသားကိုဖွားမြင်၏။ မင်းသား အရွယ်သို့ရောက်လျှင် ကပိလဝတ်ပြည်သို့ လာ၍ ဆွေတော်မျိုးတော်တို့အား ကန်တော့သောကိစ္စ ပြီးဖြင့် ပြန်သောအခါ ၎င်းထိုင်ခဲ့သောနေရာကို ကျွန်မသား၏နေရာဟု ရေရွတ်လျက် နို့ရည်ဖြင့် ဆေးကြော ကြောင်း ဝိဋဋဘ မင်းသား ကြောင်းသိရ၏။ မင်းသား မင်းအဖြစ်သို့ရောက်သောအခါ ယခင် ရန်ပြုး ထားရှိခဲ့သည့်အတိုင်း စစ်အင်္ဂါလေးပါးဖြင့် တိုက်ခိုက်ရာ သက္ကသာဏီဝင်မင်းတို့သည် ဒုတိယအကြိမ် ပျက်စီးလေ၏။ ၎င်းတို့ အထဲမှ ဓဇရာဇာအမည်ရှိသော သက္ကသာဏီဝင်မင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ချင်းနင်းဂင် ရောက်ပြီးလျှင် တကောင်းမြို့အနီးရှိ အညာ ပုဂံမြို့ကို စတင် တည်ထောင်ခဲ့လေသည်။ ၎င်းမင်းဆက်တွင် သတိုးမဟာရာဇာမင်းအထိ တစ်ကျိပ်ခုနစ်ပါးသော မင်းတို့သည် အစဉ်အဆက် စိုးစံခဲ့ကြလေသည်။*

တကောင်းမြို့နှင့် ဝတ်သက်၍ ဂရိပထဝီဆရာကြီး **တော်လမီ**[1] **၏ တတ်ဂမာမီထရိုပိုလစ်**[2] သည် တကောင်း ဖြစ်နိုင်စရာရှိကြောင်း** သို့သော် " တက်ဂမာ " မှာ တကောင်းမဟုတ်ဘဲ တကောင်းနယ်မှ လူအများယူဆကြသည့် " တကောင်းအစ တုံငယ်ဝ " ဟူသော ဆို ရိုးစကားအရ တကောင်းမြို့ အထက် ခြောက်မိုင်ခန့်ဝေးသည့် ဇရာဝတီမြစ်၏ အနောက်ဘက်ကမ်းရှိ " တုံငယ် "*** အရပ်သာလျှင် ဖြစ်သင့်သည်ဟု Ruby Mines District Gazetteer တွင် ဖော်ပြထားရှိသည်။

သုတေသန ရည်ရွယ်ချက်

မြန်မာနိုင်ငံသမိုင်း ခေတ်ဦးဆိုင်ရာ အခန်းကဏ္ဍာသည် မထင်မရှား မှုန်မွှားမွှားမျှသာ ရှိချေသည်။ သမိုင်းပုံပြင်များ၊ ဒဏ္ဍာရီများနှင့် မိရိုးဖလာ ယုံကြည်ချက်များဖြင့် ရောပြွမ်းလျက်ရှိ၏။ သမိုင်းမတင်မီ ခေတ်နှင့် သမိုင်းတင်ခေတ်ကာလကို နှိုင်းယှဉ်သော် သမိုင်းတင်ခေတ်သည် သမိုင်းမတင်မီခေတ်၏ အပုံတစ်ရာပုံလျှင် တစ်ပုံခန့်မျှပင် မရှိချေ ။ ထိုသို့ တိမ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်နေသော သမိုင်းကွင်းဆက် အလစ်အလပ် ဟာကွက်များကို ဖြည့်စွက်တင်ပြရန်မှာ ရှေးဟောင်းသုတေသီတို့၏ တာဝန်တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ချေသည်။ ရှေးဟောင်း သုတေသီများသည် မြေပေါ်ရှိ အထောက်အထား များထက် မြေအောက်ရှိ အထောက်အထားများက ပိုမိုခိုင်လုံသည်ဟု စွဲမြဲယုံကြည်လျက်ရှိကြ၏။ " မြေကြီးသည် စာအုပ်ဖြစ်ပြီး ရှေးဟောင်း ဝတ္ထု ပစ္စည်းတို့မှာ စာသား စာပိုဒ်များပင် ဖြစ်၏။ " **** ဟု ရုရှားလူမျိုး ရှေးဟောင်း သုတေသီ ဒေါက်တာ မွန်ဂိတ်က ဆို၏။ တူးဖော်တွေ့ရှိသော မြေလွှာအနေအထား နှင့် တွေ့ရှိသော ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းများဖြစ်သည့် အိုးအင်ခွက်ယောက်၊ ဆင်းတုရုပ်တု၊ အုတ်ခွက်ဘုရား၊ ဒဂံါးကျောက်စာ၊ ပုတီးစေ့၊ လူအသုံးအဆောင် ပစ္စည်းများနှင့် အုတ်အင်္ဂတေဓိသုကာ အဆောက်အအုံ တည်ဆောက်အသုံးပြုပုံ စသည်တို့ကို နှိုင်းယှဉ်လေ့လာ၍ ယဉ်ကျေးမှုထွန်းကားသည့် ခေတ်ကာလကို ပိုင်းခြားသတ်မှတ်နိုင်ပေသည်။

---

* မှန်နန်း ၁၈၂။ ၁၊ Ptolemy ၂၊ Tugma Metropolis

** Yule,205.

*** Ruby Mines District Gazetteer, Vol. A, 130.

**** Mongait, 54.

မြန်မာနိုင်ငံ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကြီးမဖြစ်မီ အခိုက်အခါက ပုဂံနှင့် သရေခေတ္တရာမြို့ဟောင်းတွင် အကြိမ်ကြိမ်တူးဖော်ပြီး သုတေသနပြုခဲ့၍ ရှေးခေတ်မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထွန်းကားခဲ့သော ပျူ၊ မြန်မာ ယဉ်ကျေးမှု သာဓက အထောက်အထားများကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့၏။ စစ်ပြီးခေတ် နောက်ပိုင်း၌လည်း ဗိဿနိုး၊ သရေခေတ္တရာ၊ ဟန်လင်းစသော ရှေးမြို့ဟောင်းတို့တွင် ခေတ်မီနည်းစနစ်များဖြင့် သိပ္ပံနည်းကျကျ အကြိမ်ကြိမ် တူးဖော်လေ့လာ၍ ပျူယဉ်ကျေးမှုသာဓက အထောက်အထားများကို ပြည်သူလူထုသို့ ဖော်ထုတ်တင်ပြနိုင်ခဲ့ပေသည်။

သမိုင်းနှင့်စာပေတို့တွင် ထင်ရှားကျော်ကြားလှပြီး မြန်မာ့သမိုင်းခေတ်ဦးတွင် ကဏ္ဍတစ်ရပ် အနေဖြင့် ပါဝင်လျက်ရှိသော တကောင်းနှင့် အညာ ပုဂံမြို့ဟောင်း၏ လူနေမှုစနစ်ကို အတွင်းကျကျ ရုပ်ဝတ္ထု သက်သေ သာဓက အထောက်အထား ခိုင်ခိုင်လုံလုံဖြင့် သိနိုင်ရန်လည်းကောင်း ဗိဿနိုး၊ သရေခေတ္တရာ၊ ဟန်လင်း၊ ပုဂံ စသော ယဉ်ကျေးမှုတို့နှင့် မည်သို့ကွဲလွဲဆက်သွယ်မှု ရှိ မရှိကို စုံစမ်း သိရှိလို၍ လည်းကောင်း၊ တကောင်း မြို့ဟောင်းတွင် ကွင်းဆင်းတူးဖော်မှု သုတေသနပြုလုပ်ရန် လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ရပေသည်။

ပဏာမ လေ့လာချက်

အစဉ်အလာအားဖြင့်လည်းကောင်း၊ သမိုင်းကြောင်းအားဖြင့်လည်းကောင်း အလွန်ရှေးကျလှသည်ဟု ယူဆကြသည့် တကောင်းနှင့် အညာ ပုဂံမြို့ဟောင်းတစ်ဝိုက်နှင့် မိုင်းတိုင်း၊ မြတောင်စသော ဒေသများသို့ ဤဌာနခွဲမှ (ယခင်က ကမ္ဘည်းကျောက်စာဌာန) ကျောက်စာဒေါ်ဟောင်း မစ္စတာတော်စိန်ခိုသည် ၁၉၀၄ - တွင် ခြေကျင်တစ်သွယ်၊ မြင်းဖြင့်တစ်မျိုး၊ လှေဖြင့်တစ်ဖုံ အစုံစုံသွားရောက်လေ့လာကာ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ပါသည်။ တစ်ဖန် ၁၉၂၃ နှင့် ၁၉၃၀ နှစ်များတွင်လည်း ခေတ္တ ကမ္ဘည်းကျောက်စာဝန် ဦးမြသည်လည်း အလားတူ ကွင်းဆင်းလေ့လာကာ မြေပေါ်ရှိ အထောက်အထားများကို စူးစမ်းရှာဖွေ မှတ်တမ်းတင်နိုင်ခဲ့၏။ ၁၉၁၆ - ခု တွင် တကောင်းနှင့် အညာပုဂံမြို့ဟောင်းမှ အနော်ရထာခေတ်ဆိုင်ရာ အုတ်ခွက်ဘုရား အချို့ကို စုဆောင်းရရှိခဲ့ပြီး ရန်ကုန်မြို့ ရှိ ဆာအာသာဖယ်ယာပြတိုက်တွင် ခင်းကျင်းပြသနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ၁၉၆၀ - ပြည့်တွင်လည်း ရှေးဟောင်းသုတေသန ညွှန်ကြားရေးဝန် ဦးဖိုးလတ်နှင့် အဖွဲ့ဝင်များသည် မန္တလေးမှ ဗန်းမော်အထိ မြစ်ကြောင်းခရီးအတိုင်း သင်္ဘောဖြင့်ဆန်တက်ပြီး မြစ်ရိုးတစ်လျှောက်ရှိ ခက်သင်၊ မလည်၊ ကြည့်ပ်၊ ထီးချိုင့်၊ ရွှေဂူ၊ ကောင်းတုံ၊ ငဆောင်ချမ်းအစရှိသော ရှေးမြို့ဟောင်းများကို လေ့လာရင်း တကောင်းနှင့် အညာပုဂံမြို့ တို့သို့လည်း ဝင်ရောက်ကာ မြေပေါ်ရှိ အထောက်အထားများကို ရှာဖွေလေ့လာ မှတ်တမ်းတင် ထားရှိနိုင်ခဲ့ပေသည်။ ၁၉၆၆ - ခုတွင်လည်း မန္တလေးမြို့ ရှေးဟောင်းသုတေသန ဌာနစုမှ သုတေသနဝန်ထောက် ဦးမြင့်အောင်နှင့် အဖွဲ့ဝင်များသည် မတူးဖော်မီ ပဏာမ ကွင်းဆင်းလေ့လာ မှတ်တမ်းတင်ထားနိုင်ခဲ့၏။ ထိုကဲ့သို့ မြေပေါ်ရှိ အထောက်အထားများကို စူးစမ်းရှာဖွေခဲ့ခြင်းမှအပ အခြေအနေ အရပ်ရပ်ကြောင့် တစ်စုံတစ်ရာ တူးဖော်လေ့လာခြင်း မပြုနိုင်ခဲ့ကြပေ။

တူးဖော်မှု စနစ်

ဤဌာနခွဲ တည်ထောင်စကပင် သီရိခေတ္တရာ၊ ဗိဿနိုး၊ ဟန်လင်း၊ ပုဂံစသော မြို့ဟောင်းတို့၌ တူးဖော်လေ့လာခဲ့ရာ ရှေးအခါက တူးဖော်မှုနည်းစနစ် များစွာမတိုးတက်သေး၍ အဆောက်အအုံဟောင်းနေရာ အုတ်ကုန်းမို့မို့များကို ကြက်ခြေခတ်သဏ္ဌာန် ကျင်းရှည်နှစ်ခုဖြင့် ဖြတ်လျက် အလယ်ဗဟိုနေရာ (ဝါ) ဌာပနာတိုက်ရှိမည့်နေရာကိုသာ အဓိကထား၍ အနက်တူးဖော် လေ့လာလေ့ ရှိ၏။ တူးဖော်ခြင်း၏

တကောင်းနှင့် အညာပုဂံမြို့ဟောင်းမြေပုံ

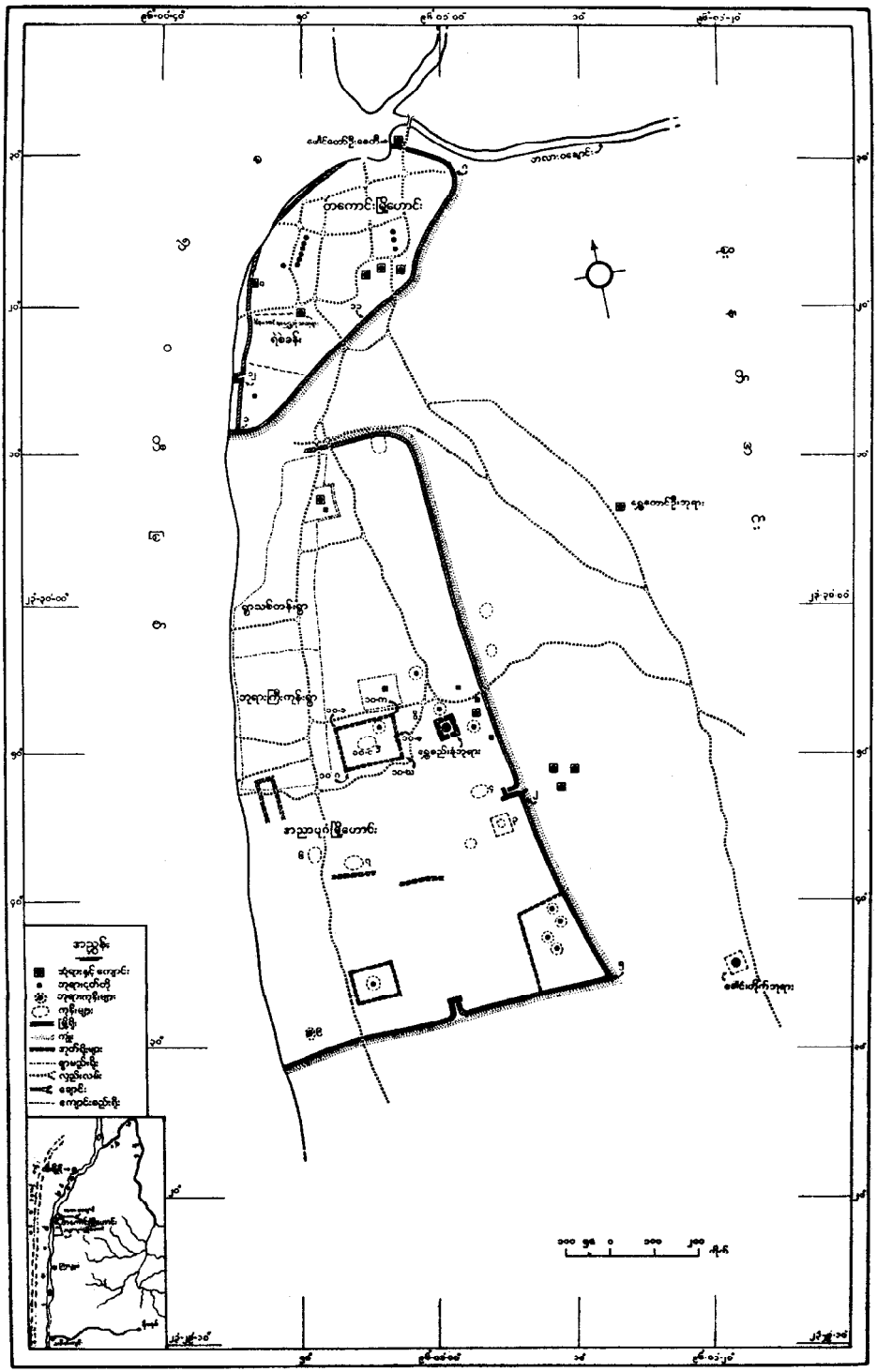

ဆွဲပုံ (၁)

အဓိကရည်ရွယ်ချက်များမှာလည်း ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများဖြစ်သော ရုပ်တု၊ ဆင်းတု၊ ရွှေပေလွှာ၊ ငွေပေလွှာ၊ ကြေးပြားစာ၊ ကျောက်စာ၊ ငွေဒင်္ဂါးနှင့် အခြားလူ့အသုံးအဆောင်ပစ္စည်းများကို စုဆောင်းရရှိရန်ပင်ဖြစ်ပေသည်။ မြေလွှာစနစ်ကိုလည်း အားမပေးခဲ့ပေ။ ထို့ကြောင့် တွေ့ရှိသောပစ္စည်းများကို ခေတ်ပိုင်းခြားရာ၌လည်း အခက်အခဲနှင့် ရင်ဆိုင်ခဲ့ရ၏။ လွတ်လပ်ရေးရပြီးနောက်ပိုင်းတွင်ကား တူးဖော်မှု လုပ်ငန်းတွင် မြေလွှာခွဲခြားမှုစနစ်နှင့် အိုးအင်္ဂတ်ယောက်သမိုင်းကိုပါအထူးအလေးပေးစုဆောင်းလေ့လာခဲ့ကြပေသည်။

မြန်မာနိုင်ငံရှိ ရှေးမြို့ဟောင်းများကို ရန်သူများဖျက်ဆီး၍သော်လည်းကောင်း၊ ပထဝီအနေအထား အရ ဆက်လက် အသုံးပြုနေထိုင်ရန် အခြေအနေ မပေးတော့၍သော်လည်းကောင်း၊ ဗေဒင်ယာယီကိန်းခန်း အရသော်လည်းကောင်း စွန့်ခွာရွှေ့ပြောင်း၍ မြို့သစ်နန်းသစ်များ တည်ထောင်လေ့ရှိခဲ့၏။ ထိုသို့ လူသူ လေးပါးစွန့်ခွာ၍ နှစ်ပရိစ္ဆေဒ ကြာညောင်းလာသောအခါ ထိုမြို့ဟောင်းရာတို့ရှိ အဆောက်အအုံဟောင်း နေရာတို့မှာ သစ်ပင်ချုံနွယ်များဖြင့် ဖုံးအုပ်လာပြီး ခဲကျိုးခဲပဲ့တို့ကို အမှိုက်သရိုက်နှင့် မြေကြီးများက တဖြည်းဖြည်းဖုံးအုပ်ကာ မိုမောက်လာကြောင်း တွေ့ရသည်။ သဘာဝအလျောက် နစ်မြုပ်သွားခြင်းမရှိပေ။

ယခုလက်ရှိ တကောင်းမြို့ဟောင်းကို တူးဖော်ရာတွင် ကျင်းရှည်စနစ်နှင့် လေးထောင့်အကွက်ရိုက်၍ တူးဖော်ခြင်းစနစ်များကို အသုံးပြုခဲ့သည်။ တကောင်းနှင့် အညာပုဂံမြို့ဟောင်းရာရှိ အုတ်ကုန်းမို့မို့များ အားလုံးနှင့် မြို့ရိုးမြို့တာများ ရုပ်လုံးပေါ်လာအောင် တူးဖော်လျှင် နှစ်ပေါင်းများစွာ ငွေအား လူအား အများအပြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ တူးဖော်ရပေမည်။ ယခု တူးဖော်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ထိုကဲ့သို့ ရုပ်လုံးပေါ်လာအောင် တူးဖော်ခြင်း မဟုတ်မူဘဲ တကောင်းခေတ်ဆိုင်ရာ လူနေမှုစနစ်ကို သိရှိရန်မျှသာဖြစ်၍ မြို့ရိုးမြို့တာများနှင့် လူနေအဆောက်အအုံ ဟု ခန့်မှန်းရသည့် ထင်ရှားပေါ်လွင်သော အချက်အချာနေရာများကိုသာ ဦးစားပေးရွေးချယ် တူးဖော်ခဲ့ပေသည်။

ကျင်းရှည်စနစ်ကို အသုံးပြု တူးဖော်ခြင်းအားဖြင့် သိရှိလိုသည့် မြို့ရိုးမြို့တာများ၏ တည်ဆောက်ပုံသဘောကို အချိန်နည်းနည်း ငွေကုန်ကြေးကျ သက်သက်သာသာဖြင့် ယဉ်ကျေးမှု အင်္ဂါရုပ်များကို သိနိုင်စွမ်း ရှိပေသည်။ လေးထောင့်ကွက်များဖြင့် ပန္နက်ချ တူးဖော် လေ့လာခြင်းမှာလည်း အုတ်ကုန်းမို့မို့မှ ပေါ်ပေါက်လာသော အုတ်ရိုးအဆောက်အအုံ အခြေအနေကိုလိုက်၍ လိုလျှင်လိုသလို ဘေးတစ်ဖက် တစ်ချက်သို့ တိုးခဲ့တူးဖော် လေ့လာနိုင်သဖြင့် အကျိုးရှိ၏။ ထိုကဲ့သို့ တူးဖော်ရာတွင် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းရရှိရေး တစ်ခုတည်းသည်သာ အဓိကမဟုတ်ဘဲ၊ ပေါ်ပေါက်လာသော အုတ်ရိုးများနှင့် တိုင်နေရာများကို စနစ်တကျ ပန္နက်ပုံစံ ရေးဆွဲမှတ်တမ်းတင်ခြင်း၊ ဓာတ်ပုံဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ခြင်းများ ပြုလုပ်ရပေသည်။ တွေ့ရှိသော ပစ္စည်းများကိုလည်း ပန္နက်တိုင်နှစ်ခုအကွာအဝေးမှ ထောင့်မှန်ရယူပြီး အတိမ်အနက်နှင့် တည်ရှိမြေလွှာကို မျဉ်းမတ်ဖြင့် စနစ်တကျ မှတ်တမ်းတင် ထားရှိရပေသည်။ တကောင်းမြို့ဟောင်းကို တူးဖော်လေ့လာရာတွင် ပေါ်ပေါက်တွေ့ရှိသော အဆောက်အအုံများ၏အကြောင်းကို ဖော်ပြရာ၌ မြေလွှာတည်ပုံအကြောင်းများကိုလည်း အခါအားလျော်စွာ ထည့်သွင်း ဖော်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

၁၉၆၇-၆၈ နှင့် ၁၉၆၈-၆၉ ဘဏ္ဍာရေးနှစ်များအတွင်း၌ တူးဖော်မှုရာသီ နှစ်ကြိမ်မျှဖြင့် ကုန်းပေါင်း (၁၂)ကုန်းမျှကို တူးဖော် လေ့လာနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ပထမအကြိမ် တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းကို မန္တလေးဌာနစုမှ သုတေသန ဝန်ထောက် ဦးစိန်မောင်ဦးနှင့် အဖွဲ့ဝင်ဝန်ထမ်းများကလည်းကောင်း၊ ဒုတိယအကြိမ်မြောက် တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းကို ရန်ကုန်ဌာနခွဲမှ ဦးသန်းဆွေနှင့် အဖွဲ့ဝင် ဝန်ထမ်းများကလည်းကောင်း အသီးသီး တူးဖော် လေ့လာခဲ့ကြပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ တူးဖော်လေ့လာစဉ် တွေ့ရှိချက်တို့ကို တစ်ဖက်တွင် အကျယ်တဝင့် ရေးသားဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

အဆောက်အအုံ အကြွင်းအကျန်နှင့် မြေလွှာများ

တူးဖော်ရာမှ မေ၊ပေါက်တွေ့ရှိသော အုတ်ရိုးအဆောက်အအုံနှင့် မြေလွှာ အနေအထားတို့ကိုလည်း အောက်ပါအတိုင်း ခွဲခြား သတ်မှတ်ထားပါသည်။

(က) မြို့ရိုးအရံအတား နှင့် သူရဲခိုစသည်များ ကုန်းအမှတ် ၁၊၂၊၅၊၈၊၁၁၊၁၂။
(ခ) လူနေအဆောက်အအုံ အကြွင်းအကျန်များ ကုန်းအမှတ် ၃၊၇၊၉။
(ဂ) ဘာသာရေး အဆောက်အအုံများ ကုန်းအမှတ် ၄၊၆၊၁၀။
(ဃ) အထွေထွေ (တုံးငယ်မြို့ဟောင်း စမ်းသပ်တူးဖော်ခြင်း)

(က) မြို့ရိုးအရံအတား နှင့် သူရဲခိုစသည်များ

လက်ရှိတကောင်းမြို့သည် မန္တလေးမြို့၏မြောက်ဘက် ၁၂၇ - မိုင်ခန့်အကွာ ဧရာဝတီမြစ်၏ အရှေ့ဘက်ကမ်းနဖူးတွင် တည်ရှိပြီး လောင်ဂျီတွဒ် အရှေ့ ၉၆ ဒီဂရီ ၁၂ မိနစ်နှင့် လတ္တီတွဒ် မြောက် ၂၃ ဒီဂရီ ၂၉ မိနစ်တွင် တည်ရှိ၏။ တကောင်းမြို့ ရိုး၏ ပုံသဏ္ဌာန်မှာ ရပ်ရှာရှိလူကြီးသူမများ၏ အစဉ်အလာယုံကြည်ချက် အရ " ငါးကြင်းမြီး " သဏ္ဌာန်ရှိသည်ဟု သိရ၏။ လက်တွေ့လေ့လာ တိုင်းတာကြည့်ရှုသောအခါ မြို့၏ အကျယ်အဝန်းမှာ တောင်မြောက်အရှည် ၃၀၆ ကိုက်၊ အရှေ့အနောက် အရှည် ၃၁၆ ကိုက်ခန့် ရှိ၏။ အရှေ့မြောက်ဘက်တွင် အနည်းငယ်ကျယ်ဝန်းပြီး အနောက်ဘက်တွင် ကျဉ်းမြောင်းကာ ဘူးသီးပုံကဲ့သို့ ရှည်မျောမျောသဏ္ဌာန် ရှိ၏။ တကောင်းမြို့ဟောင်းမှ အရှေ့သို့လားသော် မိုးနတ်အင်းနှင့် တလားဝချောင်း၊ မြောက်သို့လားသော် တလားဝချောင်းနှင့် မြေနကျွန်းများ၊ အနောက်သို့လားသော် ဧရာဝတီမြစ်နှင့် တောင်သို့လားသော် အညာပုဂံမြို့ဟောင်း စသည်တို့ တည်ရှိ၏။ မြို့ဝင်ပေါက်နေရာများတွင် အုတ်မြို့ရိုးထူ တစ်ပိုင်းတစ်စကို ရေတိုက်စားထားသဖြင့် ကောင်းစွာတွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ ပျမ်းမျအားဖြင့် အမြင့် ၁၅ ပေခန့်မျှရှိသည်။ ပျက်စီးယိုယွင်းနေသော အုတ်မြို့ရိုးပေါ်တွင် ချုံနွယ်သစ်ပင်များဖြင့် ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိ၏။ တကောင်းမြို့ဟောင်း၏ ပတ်လည်တွင် တိမ်ကောနေသော ကျုံးရိုးများကို ထင်ထင်ရှားရှား မြင်တွေ့နိုင်ပါသည်။ ဝါဆို ဝါခေါင်လများတွင် ဧရာဝတီမြစ်ရေ တိုးလာသည့်အခါ " တလားဝ " ချောင်းမှ တစ်ဆင့် မြို့တစ်ခုလုံးမှာ ရေပတ်လည်ဝိုင်းလျက် နေလေ့ရှိကြောင်း ရပ်ရွာကပုဂ္ဂိုလ်များ၏ ပြောပြချက်အရ သိရ၏။

အညာပုဂံမြို့ဟောင်းသည် တကောင်းမြို့ဟောင်း၏ တောင်ဘက်ကပ်လျက်တွင် တည်ရှိ၏။ တကောင်းမြို့ဟောင်းကဲ့သို့ပင် အုတ်မြို့ရိုးများသည် ချုံနွယ်သစ်ပင်တို့ဖြင့် ဖုံးအုပ်လျက်ရှိ၏။ အုတ်ရိုးတန်း၏ ပျမ်းမျအမြင့်မှာ ၁၀ မေခန့်ရှိပြီး တကောင်းမြို့ရိုးကဲ့သို့ မညီမညာဝိုင်းခြင်းမျိုးမဟုတ်ဘဲ လေးထောင့်သဏ္ဌာန်တည်ရှိ၏။ ၎င်း၏အနောက်ဘက် အုတ်မြို့ရိုးမှာကား ဧရာဝတီမြစ်ရေတိုက်စားမှုဒဏ်ကြောင့် ပျက်စီးခဲ့ပြီးဖြစ်၏။ မြို့ရိုး၏ မြောက်ဘက်တစ်ခြမ်း အနောက်ဝိုင်းမှာလည်း အုတ်ရိုးများ ပျောက်ကွယ်လျက် ရှိ၏။ မြို့၏အရှေ့အနောက် အရှည်မှာ ၆၀၈ ကိုက်ခန့်မျှရှိပြီး တောင်မြောက်အရှည်မှာ ၁၃၅၈ ကိုက်မျှ ဖြစ်လေသည်။ အညာပုဂံမြို့ဟောင်းအတွင်း၌ ဘုရားကြီးကုန်းကျေးရွာနှင့် တကောင်းကျေးရွာကွက်သစ်များ တည်ရှိပြီး ဥယျာဉ်စိုက်ခင်း၊ ယာခင်းနှင့် တောင်ယာခြံမြေများ၊ သစ်တောများ ဖုံးအုပ်လျက်ရှိ၏။ အညာပုဂံမြို့ဟောင်းရှိ အုတ်မြို့ရိုး၏ အပြင်ဘက်ဝိုင်းတွင် ကျုံးနေရာများသည် ထင်ထင်ရှားရှားရှိနေသေး၏။ အညာပုဂံမြို့ဟောင်းအတွင်း၌ ရှေ့စည်းခုံစေတီတော်ကြီးသည် အဓိကရ မြေစိုက် ထူပါစေတီတော်ကြီး တစ်ဆူပင် ဖြစ်ပါသည်။ (ဆွဲပုံ ၁ တကောင်းနှင့် အညာပုဂံမြို့ဟောင်း မြေပုံရှု။)

အမှတ်(၁)ကုန်း ။ ။ ဤကုန်းနေရာသည် အထက်ဖော်ပြပါ တကောင်းမြို့ရိုး၏ အနောက်တောင်ဘက်စွန်း မြို့ရိုးထောင့်နေရာပင်ဖြစ်ပေသည်။ မတူးဖော်မီအခြေအနေမှာ သစ်ပင်ချုံနွယ်များဖုံးအုပ်လျက်ရှိပြီး အုတ်ရိုးအချို့ ပေါ်ထွက်လျက်ရှိသဖြင့် မြို့ရိုးထောင့်နေရာဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှား ပေါ်လွင်နေသည်။ တောရှင်းပြီးသောအခါ ကုန်း၏အမြင့်ကို မြောက်ဘက်ရှိ မြို့ရိုးအတွင်း မြေပြင်ညီမှ ကိုင်းတာရာ ၉-ပေမျှ မြင့်သည်ကို တွေ့ရ၏။ တောင်ဖက်ရှိ ကျုံးရိုးအတွင်း မြေညီမှ တိုင်းတာရာ အမြင့် ၃၂-ပေခန့် ရှိ၏။ တကောင်းမြို့၏ အနောက်ဘက်ပိုင်းရှိ ဇရာဝတီမြစ်ကမ်းနဖူးတွင် တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် ပေါ်ထွက်နေသော အုတ်ရိုးတန်းသည် ယခု တူးဖော်သည့် အမှတ် ၁ ကုန်း၏ ထောင့်ချိုးတွင် သွားရောက်ဆက်စပ်နေကြောင်း တွေ့ရသည်။ အနောက်ဘက် မြို့ရိုးနေရာကို တူးဖော်လေ့လာခဲ့ခြင်းမှာ မူလမြို့ရိုးသည် မြစ်ရေတိုက်စားပါသွားပြီး နောက်ထပ် တည်ဆောက်ထားရှိခဲ့ခြင်း ရှိ မရှိဟူသော ပြဿနာကို ဖြေရှင်းနိုင်ရန်နှင့် မြို့ရိုးတာအင်္ဂါရုပ်များကို လေ့လာသိရှိနိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ တူးဖော် လေ့လာခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

၁၅-ပေ ပတ်လည်ကွက်များဖြင့် ပန္နက်ချ တူးဖော်လိုက်ရာ ၇၂-ပေမျှ ရှည်လျားသည့် အရှေ့အနောက် တန်းနေသော တောင်ဘက်မြို့ရိုးတန်း ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ ထိုမြို့ရိုးထု၏ ဖြတ်အကျယ်မှာ ၁၂-ပေခန့်မျှ ရှိ၏။ ကြွင်းကျန်ခဲ့သော မြို့ရိုးထု၏ အမြင့်ဆုံးနေရာမှာ ၈ ပေ၊ ၆ လက်မခန့်မျှ ရှိသည်။ ကျန်နေရာများရှိ အုတ်ရိုး အနိမ့်အမြင့်မှာ အပျက်အစီးကိုလိုက်၍ တည်ရှိကြသည်။ ပေါ်ထွက်လာသော မြို့၏အပြင်ဘက်ဝိုင်း နံရံများသည် အပျက်အစီးများပြီး အကောင်းပကတိ မတွေ့ရချေ ။ သို့သော် မြို့ရိုးအတွင်းဘက်၌ကား အကောင်းပကတိ အုတ်စီမျက် တွေ့ရသည်။ အရှေ့အနောက်တန်းနေသော မြို့ရိုးသည် မြစ်ကမ်းနဖူးအတိုင်း မြောက်ဘက်သို့ လေးကိုင်းသဖွယ် ဝိုက်လျက် ခပ်ပြေပြေကွေးသွားသည်ကို တွေ့ရသည်။ တောင် မြောက် သွယ်တန်းနေသည့် အနောက်မြို့ရိုးထုအရှည် မှာ ၉၄-ပေခန့် မျှ ရှိပြီး အုတ်ရိုးထု အမြင့်နှင့် ဖြတ် အကျယ်မှာ တောင်ဘက်မြို့ရိုးကဲ့သို့ပင် ဖြစ်ပေသည်။

မူလမှတ်ထင်ထားသကဲ့သို့ မြို့ရိုးနှစ်ခုမှာ တေ့ဆက်ထားခြင်း မဟုတ်ဘဲ အုတ်ရိုးတစ်ဆက်တည်း ဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ သို့သော်လည်း တောင်ဘက်မြို့ရိုးရှိ အုတ်အရွယ်အစားများနှင့် အနောက်ဘက် မြို့ရိုးရှိ အုတ်အရွယ်အစားများကို လေ့လာတိုင်းထွာကြည့်ရာ ကွဲပြားခြားနားနေကြောင်း တွေ့ရသည်။ တောင်ဘက်မြို့ရိုးရှိ ပျမ်းမျှ အုတ်အရွယ်အစားမှာ ၁၂လက်မ၊ ၉လက်မ၊ ၃လက်မမျှ ရှိပြီး၊ အနောက်ဘက် မြို့ရိုးရှိ ပျမ်းမျှ အုတ်အရွယ်အစားမှာ ၁၅လက်မ၊ ၉လက်မ၊ ၃လက်မ အရွယ်မျှ ဖြစ်မည်။ အုတ်အရွယ်အစား ကွဲပြားခြားနားမှုကို ထောက်ချင့်၍ တောင်မြောက် သွယ်တန်းနေသော အနောက်ဘက်မြို့ရိုးမှာ တကောင်းမြို့ တောင်ဘက်မြို့ရိုးနှင့် တစ်ပြိုင်နက်တည်း တည်ဆောက်ထားခြင်း မဟုတ်ဟု ယူဆရသည်။ မူလမြို့ရိုး ပျက်စီးယိုယွင်းခဲ့၍ ထပ်မံတည်ဆောက်ခဲ့သည်ဟု ယုံကြည်ရသည်။

မြို့ရိုးထောင့်ကွေး၏ မြို့ရိုးနှင့်တစ်ဆက်တည်း မြို့ရိုး၏ အပြင်ဘက်တွင် လေးထောင့်အခန်းငယ်ကလေးတစ်ခုကို တွေ့ရသည်။ ထိုအခန်းငယ်ကလေးသည် အကောင်းပကတိမဟုတ်သော်လည်း လေးထောင့်စပ်စပ် အဆောက်အအုံတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားသည်။ ထိုအုတ်ရိုး အဆောက်အအုံငယ်မှာ အရှေ့အနောက် ၂၃ ပေ၊ တောင် မြောက် ၂၄ ပေခန့်မျှရှိပြီး မြို့ရိုးကြီးနှင့် ထိပ်တိုက် ဆက်စပ်တည်ဆောက်ထား၏။ အုတ်ရိုးထု အမြင့်မှာ ပျမ်းမျှ ၆ ပေ ၂ လက်မခန့်မျှရှိပြီး ဖြတ်အကျယ် ၆ ပေ ခန့်မျှရှိ၏။ (ဆွဲပုံ ၂။)။ ထိုအဆောက်အအုံကို တူးဖော်စဉ် အတွင်းပိုင်း၌ ပုဂံခေတ်ဆိုင်ရာ အင်္ဂတေစိန်ထောင်ပန်းနှစ်ခုကို တွေ့ရသည်။ ထူးခြားသော အချက်တစ်ရပ်မှာ ထိုလေးထောင့်အခန်းငယ်၏ အောက်တည့်တည့် အနက် ၂ ပေ ၇ လက်မ အကွာ

တွင် အနောက်တောင်ထောင့်သို့ ထိုးထွက်နေသော အုတ်တန်းတစ်ခုကို တွေ့ရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုအုတ်တန်းတွင် အုတ်လွှာထု အမြင့် ၂၆ လွှာမျှ ရှိ၏။ အဆိုပါအုတ်ရိုးတွင် အသုံးပြုထားသော တွေ့ရှိသမျှ အုတ်အရွယ်အစားမှာ ပျမ်းမျှ ၁၅ လက်မ၊ ၇ လက်မ၊ ၂ လက်မ အရွယ်မျှ ဖြစ်၏။ ထိုအုတ် အရွယ်အစားသည် အနောက်ဘက်မြို့ ရိုးရှိ အုတ်အရွယ်အစားများနှင့် နီးစပ်သည်ဟု ဆိုရပေမည်။

တကောင်းမြို့၏ အနောက်တောင်ထောင့် မြို့ရိုးကို တူးဖော်လေ့လာခြင်းအားဖြင့် အနောက်ဘက် အုတ်ရိုးတန်းမှာ ရေတိုက်စားမှုဒဏ်၊ သို့မဟုတ် အခြားတစ်စုံတစ်ရာကြောင့် ပျက်စီးခဲ့၍ အသစ်တစ်ဖန် ထပ်မံတည်ဆောက်ထားရှိခြင်း ဖြစ်ကြောင်းကို ကွဲပြားခြားနားသော အုတ်အရွယ်အစားကို အသုံးပြု တည်ဆောက်ထားရှိခြင်းက သက်သေခံလျက် ရှိချေသည်။ မြို့ရိုးအနောက်ဘက်တွင် ကပ်လျက်ရှိသော လေးထောင့် အုတ်ရိုး အဆောက်အအုံငယ်မှာလည်း တကောင်းကုန်းအမှတ် ၁၂၊ အနောက်ဘက် မြို့ရိုးရှိ သူရဲခိုရိ အဆောက်အအုံကဲ့သို့ပင် အငယ်စားသူရဲခိုရိ အဆောက်အအုံတစ်ခု ဖြစ်သည်ဟု ယူဆရပါသည်။ ထိုကုန်းကို တူးဖော်ရာမှ အခြေအလှယ်ပါ အိုးခြမ်းကွဲများ၊ မြေပုတီးစေ့များ၊ ကော်ပုတီးစေ့ တစ်လုံး၊ မြေနားတောင်းများ၊ မြေတံဆိပ်တစ်ခုနှင့် နန်းဆွဲကြေး လက်စွပ်ငယ်အချို့နှင့် သံဓားငယ်များမှအပ အခြားစိတ်ဝင်စားဖွယ်ရာ ပစ္စည်း တစ်စုံတစ်ရာ မရရှိခဲ့ချေ။ ၎င်းတို့အကြောင်းကို သက်ဆိုင်ရာအခန်းကဏ္ဍတွင် အသေးစိတ် ထည့်သွင်း ဖော်ပြထားပါသည်။

အမှတ် ၂ ကုန်း။ ။ တကောင်း အမှတ် ၂ ကုန်း နေရာသည် ရွှေစည်းခုံစေတီတော်မြတ်ကြီး၏ အရှေ့တောင်ယွန်း ကိုက် ၂၀၀ ခန့် အကွာရှိ အညာပုဂံမြို့ဟောင်း အရှေ့ဘက်တံခါး၀ နေရာပင်ဖြစ်သည်။ မတူးဖော်မီ အခြေအနေမှာ ထိုကုန်းပေါ်၌ ရုံးပင်ကြီးများနှင့် ချုံနွယ်ပိတ်ပေါင်းများ ထူထပ်စွာ ပေါက်ရောက် လျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ တောရှင်း၍ လေ့လာကြည့်ရှုဆောအခါ မြို့ရိုး၀င်ပေါက် လက်တံရာများနှင့် တောင်မြောက်သွယ်တန်းနေသော အညာပုဂံမြို့ဟောင်း၏ အရှေ့ဘက်မြို့ရိုးတို့မှာ ထင်ရှားပေါ်လွင်လာ၏။ မြို့ရိုးလက်တံနှစ်ဘက်သည် အလျား ၄၅ ပေခန့် မျှ အတွင်းသို့ကွေး၀င်နေကြောင်း တွေ့ရသည်။ မြို့ ရိုးလက်တံများ၏ အကျယ်မှာ ပျမ်းမျှ ၁၅ ပေခန့်မျှရှိပြီး၊ ထိုလက်တံနှစ်ခုအကြား၌ မြို့၀င်လမ်း တံခါး၀အကျယ်မှာလည်း ၁၅ – ပေ ခန့်မျှ ရှိပေသည်။ ကြွင်းကျန်ရစ်သည့် မြို့ရိုးဟော်ငေးနေရာ၏ အမြင့်ဆုံး အ၀ိုင်းမှာ မြေပြင်ညီမှ ၉ – ပေ ခန့်မျှ မြင့်မားကြောင်းတွေ့ရပြီး အနိမ့်ဆုံးအ၀ိုင်းမှာ ၆ – ပေ ခန့် မျှသာ ဖြစ်သည်။ မြို့ရိုးဟောင်းနေရာတွင် အုတ်ခဲကျိုးများမှာ ဖရိုဖရဲ ပြန့်ကဲလျက်ရှိနေရာ ထိုအပျက်အစီးနေရာကို တိုင်းထွာ ကြည့်ရှုရာ ပေ ၂၀ ခန့် မျှ အကျယ်ရှိသည်။ ထိုခေတ်၏ မြို့၀င်ပေါက် တံခါး၀များ တည်ဆောက်ပုံ ဗိသုကာ ပညာသဘောသွားကို အကဲခတ်လေ့လာသိရှိနိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ ၁၅ – ပေ ပတ်လည်ကွက်များဖြင့် ပန္နက်ချ တူးဖော်လေ့လာပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ တူးဖော်ရာမှ စနစ်တကျပြလုပ်ထားသော မြို့၀င်ပေါက် တံခါး၀တစ်ခု ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ **အဆိုပါမြို့၀င်ပေါက်မျိုးသည်** ဗိသုနိုးမြို့ဟောင်း၊ ဟန်လင်းမြို့ဟောင်းနှင့် သီရိခေတ္တရာမြို့ဟောင်းတို့တွင် တွေ့ရသော မြို့၀င်ပေါက်များနှင့်မတူ တစ်မူခြားနားကြောင်းတွေ့ရသည်။ တောင်မြောက်သွယ်တန်းနေသော အညာပုဂံမြို့ ရိုးသည် မြို့၀င်ပေါက်နေရာ၌ မြို့ရိုးလက်တံများ တံတောင်ဆစ်ချိုး အတွင်းဘက်သို့ တန်းသွားကြောင်း တွေ့ရသည်။ အခြင့်ဆုံးနေရာတွင် အုတ်လွှာပေါင်း ၃၈ လွှာအထိ တွေ့ရပြီး အုတ်ရိုးထုအမြင့်မှာ ၇ ပေ ၃ လက်မခန့်ရှိ၏။ မြို့ရိုး၀င်လမ်းအကျယ်သည် ၂၂ ပေ ခန့် မျှ ရှိသည်။ သို့သော်မြို့ရိုး၀င်လမ်းသည် တောက်လျောက်တိုးလျှိုပေါက် မဟုတ်ပေ။ တောင်ဘက်မြို့ ရိုးလက်တံမှ အုတ်နံရံတစ်ခုသည် အတက်သဖွယ် ထွက်ပြီး တောင်မြောက်တန်းလျက်ပိတ်ဆို့ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ အတွင်းသို့၀င်ရသော မလွယ်

ဆွဲပုံ ၂။ ။တခေကောင်းတူးဖေါ်မှုကွင်းအမှတ် ၁၊ ၂၊ ၁၂ နှင့် ၅ ပန်းကိုပုံ။

ပေါက်သည် မြောက်ဘက်မြို့ရိုးလက်တံနှင့် ဆိုခဲ့ပြီးသော တောင်မြောက်တန်းလျက် ဆောက်လုပ်ထားသည့် အုတ်တံတိုင်း အဆီးအတား နှစ်ခုအကြား ပင် ဖြစ်သည်။ ဝင်ပေါက်ကို တစ်ဆစ်ချိုးကွေ့ကာ မြောက်ဘက်တွင် ဖောက်လုပ်ထားသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

တောင်ဘက်မြို့ရိုးလက်တံ၏ အလျားသည် ၈၆ ပေမျှ ရှိသည်။ မြောက်ဘက်မြို့ရိုး လက်တံ၏အလျားသည် ပေ ၃၀ ရှိ၏။ တောင်ဘက်မြို့ရိုးလက်တံမှ မြောက်ဘက်သို့ တစ်ဆစ်ချိုးထားသော အုတ်တံတိုင်း အဆီးအတား၏အရှည်သည် ၂၉ ပေ ၆ လက်မရှိ၏။ အုတ်ရိုးကု ဗြက်အကျယ်မှာ ၉ ပေ ရှိသည်။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မြို့ဝင်လမ်းအကျယ်မှာ ၂၂ ပေခန့် မျှရှိသော်လည်း မလွယ်ပေါက်၏ အကျယ်မှာ ၁၁ ပေမျှ သာရှိသည်။ မလွယ်ပေါက်အဝတွင် တံခါးဆုံလည် ပြုလုပ်သည့် ကျောက်တုံးတစ်တုံးကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထိုကျောက်တုံးသည် အလျား ၁ ပေ ၇ လက်မ၊ အနံ ၁ ပေ ၃ လက်မနှင့် ၃ ၅ လက်မမျှ ရှိပြီး ကျောက်တုံး၏အလယ်တွင် တံခါးရွက်တိုင် တပ်ဆင်နိုင်ရန် အခွက်တစ်ခုထွင်းထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ဤသည်ကို ထောက်ဆ၍ ရှေးကမြို့တံခါးပေါက်၌ တံခါးရွက်များ တပ်ဆင်အသုံးပြုလေ့ရှိကြောင်း သိရသည်။ (ဓာတ်ပုံ ၈/ခ ရှု)။

မြို့ဝင်ပေါက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ထူးခြားချက်တစ်ခုရှိသေးသည်။ ထိုအချက်မှာ မြို့ရိုးတံခါး ဝင်ပေါက်အရှေ့တောင်ဘက်နှင့် မြို့ရိုးလက်တံထိပ်ပိုင်း၌ ဆက်စပ်လျက် အရှေ့ဘက်နှင့် အနောက်ဘက်သို့ ပေ ၄၀ - ခန့် မျှစီ ချွန်းထွက်နေသော အုတ်တန်းတစ်ခုကျစီကို ပြုလုပ်ထားခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအုတ်တန်းများမှာ လွန်စွာပျက်စီးနေသဖြင့် မူလ ဗြက်အကျယ်ကို မခန့်မှန်းနိုင်အောင်ရှိသည်။ သို့သော် အုတ်လွှာထူနှစ်လွှာ သုံးလွှာခန့် ကျန်ရှိသေး၏။ ထိုအုတ်တန်းမှာ မြို့ရိုးနှင့် တစ်ပြိုင်နက်တည်း ဆောက်လုပ်ထားခြင်းကား မဟုတ်ပေ။ နောင်အခါမှ လာရောက် ဖြည့်စွက်ထားခြင်းမျှသာ ဖြစ်ကြောင်း မြေလွှာ အထောက်အထား အရ သိရသည်။ (ဆွဲပုံ ၂ ရှု။)

ဤကုန်းကို တူးဖော်လေ့လာခြင်းအားဖြင့် အညာပုဂံမြို့ရိုးတံခါးများ တည်ဆောက်ထားရှိပုံ ဗိသုကာပညာရပ်ကို အကဲဓတ် လေ့လာသိရှိနိုင်ပေသည်။ အလားတူ မြို့တံခါးဝ တစ်ခုကိုလည်း အညာပုဂံမြို့ဟောင်း၏ တောင်ဘက်မြို့ ရိုး အလယ်ခန့်တွင် တည်ဆောက်ထားကြောင်း တွေ့ရလေသည်။ အရှေ့ဘက် မြို့တံခါး တူးဖော်ရာမှ အခြယ်အလှယ်ပါ အိုးခြမ်းကွဲများ၊ မြေပုတီးစေ့များ၊ အုတ်ခွက်ဘုရားဆင်းတုငယ်များ၊ မြေခရုပတ်ခွေ၊ သံခဲ၊ သံမှိုပွင့်၊ သံမြားသွား၊ ခဲပြားအချို့ နှင့် ကြေးလက်စွပ် အစရှိသည်တို့ကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းတို့အကြောင်း အသေးစိတ်ကို တူးဖော်တွေ့ရှိသည့် ပစ္စည်းများ ကဏ္ဍတွင် ဆက်လက်ဖော်ပြပါမည်။

အမှတ် ၅ ကုန်း။ ။ ယခင်နှစ်က တကောင်းမြို့ရိုး၏ အနောက်တောင်ထောင့်နေရာ တည်ဆောက်ပုံ အနေအထားနှင့် အညာပုဂံမြို့ရိုး၏ အရှေ့ဘက်တံခါးဝနေရာ စသည်တို့ကို တူးဖော်လေ့လာခဲ့ပြီး ဖြစ်ပေသည်။ သို့ဖြစ်၍ ယခုနှစ်တွင်လည်း အညာပုဂံမြို့ဟောင်း၏ အရှေ့တောင်ထောင့်စွန်းရှိ မြို့ ရိုး၊ မြို့တာ၊ ကျုံးရင်ပြင်နှင့် ကျုံး ရိုးစသည်တို့ တည်ဆောက်ပုံ၊ ဗိသုကာ ပညာရပ်များကို အကဲဓတ် သိရှိနိုင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဤအမှတ် ၅ ကုန်းကို တူးဖော်လေ့လာခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ ဤကုန်းမှာ အမှတ် ၂ - ကုန်း၏ တောင်ဘက် ကိုက် ၄၅၀ ခန် အကွာတွင် တည်ရှိ၏။ မတူးဖော်မီ ကုန်း၏ အနေအထားမှာ အလျားပေ ၁၂၀၊ အနံပေ ၉၀ ခန့်မျှ ရှိ၏။ မြို့ရိုးအတွင်းပိုင်း မြေပြင်ညီမှ ၈ ပေခွဲခန့်မျှ မြင့်မားပြီး မြို့ရိုး အပြင်ဘက် ကျုံးအတွင်းအနိမ့်ပိုင်းမှ တိုင်းတာရာ ၁၄ ပေခွဲခန့် မျှ မြင့်လေသည်။ မြို့ရိုးနှင့် ကျုံးရိုး တစ်လျှောက်တွင် ချုံနွယ်နှင့် သစ်ပင်ကြီးငယ်အတိဖြင့် ဖုံးလွှမ်းလျက်ရှိ၏။ (ဓာတ်ပုံ ၁၄ က နှင့် ခ ရှု။)

ဤကုန်းကို ၁၅ ပေ ပတ်လည်ကျင်းများဖြင့် အရှေ့အနောက် လေးကွက်၊ တောင်မြောက် ၈ ကွက်မျှဖြင့် ကျုံးမြို့ရိုးများ ရုပ်လုံးပေါ်လာသည်အထိ တူးဖော်လေ့လာပါသည်။ (ခတ်ပုံ ၁၅၅။) ထိုကဲ့သို့ တူးဖော်ရာမှ အလျား ပေ ၅၀၊ အနံ ပေ ၁၀ နှင့် မြို့ရိုးထူ အုတ်ရိုးအမြင့် ၁၀ ပေခန့်ရှိသော အညာပုဂံမြို့ဟောင်း၏ အရှေ့ဘက် မြို့ရိုးတစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသည် ပေါ်ထွက်လာခဲ့၏။ ကောင်ဘက်မြို့ရိုးမှာမူကား အပျက်အစီးများပြီး အလျား ၇၄ ပေ၊ အနံ ၁၀ ပေ နှင့် အုတ်မြို့ရိုးထူ အမြင့်မှာ ၆ ပေခန့်မျှသာ ရှိ၏။ အရှေ့ဘက်မြို့ရိုး ၏ အတွင်းနံရံ၌ အုတ်တစ်ချပ်ခန့်စီ လပ်နေသော အပေါက်နေရာအချို့ကိုတွေ့ရသည်။ (ဆွဲပုံ ၆ ရှု။)။ အင်္ဂတေအစအနများကိုလည်း တူးဖော်စဉ်တွေ့ရ၍ အုတ်မြို့ရိုးကို အင်္ဂတေများဖြင့် စီမံပြုလုပ်ထား ရှိကြောင်း ယုံမှားဖွယ်ရာမရှိပေ။ အသုံးပြုခဲ့သော အုတ်အရွယ်အစားမှာ အများအားဖြင့် အလျား ၁၇ လက်မ၊ အနံ ၈ လက်မ၊ ထူ ၂ လက်မအရွယ် အုတ်များဖြစ်ကြောင်း သိရ၏။ မြေနီသရွတ်ဖြင့် အုတ်နံရံကို စီထား၏။ အုတ်အစီးအနှင်း စီထားပုံမှာ တစ်လျားတစ်နံ၊ နှစ်လျားတစ်နံ စသည်တို့ဖြစ်ပြီး အချိတ်အဆက် သေသပ်ကောင်းမွန်ကြောင်း တွေ့ရသည်။ သို့သော် အုတ်ရိုးစီပုံမှာ အပြင်ဘက်၌ ကောင်းမွန်သော အုတ် များကို စီထားပြီး၊ အတွင်း၌ အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့တို့ကို ဝမ်းစာအဖြစ် ထည့်သွင်း စီထားကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရသည်။ သစ်သား အကြွင်းအကျန် အစအနနှင့် မီးသွေးတိုင်ရာများ မတွေ့ရသော်လည်း တူးဖော်ရာမှ သံမယ်နငယ်များ တွေ့ရ၍ အဆိုပါ အုတ်မြို့ ရိုးကြီးတည်ဆောက်စဉ် မြို့ရိုးပေါ်၌ ကင်းစောင့် ကင်းဝပ်ရန် သူရဲခိုသစ်သားဆောင်များ (၀၊) ရတနာပုံနန်းမြို့ ရိုးရှိ ပြအိုးပြာသာဒ်များကဲ့သို့ သစ်သားအဆောင်ငယ်များ တည်ဆောက်ထား ရှိခဲ့မည်လောဟု တွေးတောမှန်းဆရသည်။ အုတ်မြို့ ရိုး တည်ဆောက်ပုံမှာ မြေလွှာအနေအထားအရ အုတ်မြစ်မဲ့ ဖို့မြေပေါ်တွင် ထပ်ဆင့်တည်ဆောက်ခဲ့ ကြောင်း တွေ့ရသည်။ မြို့ရိုးအတွင်းပိုင်းနှင့် အပြင်ပိုင်းအုတ်မြစ်အခြေတို့မှာလည်း သရေခေတ္တရာ အမှတ် ၁၂ ကုန်းရှိ နန်းမြို့ရိုးကဲ့သို့ မဟုတ်မူဘဲ တစ်ပြေးညီ တည်ဆောက်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။

ကျုံးရင်ပြင်အကျယ်မှာ ပျမ်းမျှ ၂၉ - ပေခန့်မျှ ရှိပြီး ရေကျုံးအကျယ်မှာ ပေ ၉၀-ခန့်မျှ ဖြစ်၏။ အဆိုပါရေကျုံး၏ အပြင်ဘက်တွင် ကျုံးရိုးပတ်လမ်းသည် ပေ ၄၀-ခန့်မျှ ကျယ်ဝန်းပြီး မြေသားထု တာပေါင်းဖြင့် တည်ဆောက်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ (ဆွဲပုံ ၂ ရှု။) ကျုံးရင်ပြင် ရေစပ်နှင့် ကျုံးရိုးပတ်လမ်း တာဝေါင်တွင် သရေခေတ္တရာနန်းမြို့ရိုး ကျုံးကဲ့သို့ အုတ်ရိုးများ အကျအန စီထားကြောင်း မတွေ့ရပေ။ ကျုံးရေကို တလားဝချောင်းဘက်ရှိ တကောင်း မြို့ရိုးအရှေ့ဘက် ကျုံးရိုးမှတစ်ဆင့် ဇရာဝတီမြစ်ရေသွင်း ကာ ပြုလုပ်ခဲ့သည်ဟု ယူဆရ၏။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယခုတူးဖော်သည့် အပိုင်းမှာ မြေနိမ့်ပိုင်းဖြစ်ပြီး တကောင်းမြို့ရိုး အရှေ့တောင်ထောင့်နှင့် အညာပုဂံမြို့ရိုး၏ အရှေ့မြောက်ထောင့်ရှိ ကျုံးချင်းမှာလည်း ဆက်စပ်တည်ရှိနေသောကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုကုန်းကို တူးဖော်ရာမှ အိုးခြမ်းကွဲများ၊ သံမြားသွားများ၊ ခေးနှင့်တူရွင်းငယ်များ၊ သံမယ်နများ၊ လူနှင့်တိရစ္ဆာန်ရိုးများ စသည်တို့ကို တူးဖော် ရရှိခဲ့၏။ ၎င်းပစ္စည်းများ၏ အသေးစိတ်စာရင်းများကို တူးဖော်တွေ့ရှိသည့် ပစ္စည်းများကဏ္ဍတွင် အကျယ်တဝင့် ရေးသားထားပါသည်။ ထိုကုန်းကို တူးဖော်ရာမှ လူရိုးနှင့် တိရစ္ဆာန်ရိုးများ တွေ့ရှိခြင်း၊ သံမြားသွားအများ အပြားကိုလည်း မြို့ရိုးအပြင်ဘက်မှ အတွေ့များခြင်းကို ထောက်ဆ၍ ဤနေရာတစ်ဝိုက်သည် ထိုခေတ် အခါက စစ်ပွဲဆင်နွှဲရာ နေရာတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း သိသာထင်ရှားပါသည်။

အမှတ် (၈) ကုန်း။ ။ဤကုန်းသည် တကောင်းအရှေ့ဘက်မြို့ရိုး၏ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်ပြီ. တကောင်း မြို့ မြောက်ပိုင်းရှိ ဖောင်တော်ဦးစေတီ၏ အရှေ့တောင်ယွန်း ကိုက် ၁၅၀ ခန့်အကွာတွင် တကောင်းမြို့ရိုး၏ အရှေ့ဘက်ထိပ် တည့်တည်ခန့်တွင် တည်ရှိသည်။ မတူးဖော်မီ မြို့ရိုးအနေအထားသည် အုတ်ရိုးအုတ်တန်း

များ မြေပေါ်၌ပင် ထင်ရှားပေါ်လွင်နေပြီး အရှေ့ဘက်တွင် နိမ့်ဆင်းသွားသော ကျုံးရိုးဟောင်းနေရာမှာ သိသာ ထင်ရှားလှပေသည်။ မြို့ရိုး၏အတွင်းပိုင်းနေရာသည် တကောင်းမြို့ လူနေရပ်ကွက်နှင့်စာသော် အနည်း ငယ်မျှသာ မို့မောက်နေပြီး ကျုံးအတွင်းမြေပြင်ညီမှ အမြင့် ၂၈ ပေ ခွဲခန့်မျှ ရှိ၏။ မတူးဖော်မီ အခြေအနေမှာ ထိုကုန်းပေါ်၌ ချုံနွယ်သစ်ပင်များ ထူထပ်စွာ ပေါက်ရောက်ခြင်းမရှိဘဲ ဥသျှစ်ပင်၊ ဆီးပင်နှင့် ရေခံတက်ပင် အချို့သာ ပေါက်ရောက်လျက်ရှိ၏။ "မဟာဂီရိ" နတ်ကွန်းမှာလည်း ၎င်း၏မူလနေရာ ဖြစ်သော မြို့ရိုး၏ အရှေ့တောင်ယွန်း ကိုက် ၅၀ ခန့်အကွာမှ ယခုတူးဖော်မည့်နေရာသို့ လွန်ခဲ့သော သုံးနှစ်ခန့်မှစ၍ ပြောင်းရွှေ့တည်ဆောက်ထားခဲ့ကြောင်း စုံစမ်း သိရှိရ၏။ ထိုနတ်ကွန်း၏ တောင်ဘက်တွင် ကား လှည်းလမ်းကြောင်းသဖွယ် ချိုင့်ဝှမ်းနေရာအဟောင်းကို တွေ့ရသည်။ မြို့ရိုးနေရာမှာ မြေပေါ်၌ပင် အုတ်ရိုး တန်းများ ထင်ရှားပေါ်လွင်နေခြင်းနှင့် တကောင်းမြို့ရိုး၏ အရှေ့ဘက်ပိုင်း မြို့ရိုးတစ်စိတ်တစ်ပိုင်း တည်ဆောက်ထားရှိပုံ သဘောသွားကို သိနိုင်ရန် ရည်ရွယ်၍ ၁၅ ပေ ပတ်လည်ကွက်များဖြင့် အရှေ့အနောက် ၇ - ကွက်၊ တောင် မြောက် ၆ - ကွက်မျှ တူးဖော်လေ့လာပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ တူးဖော်ရာမှ ပေါ်ထွက်လာသော အုတ်မြို့ရိုးမှာ တောင်မြောက်တန်းလျက်ရှိပြီး အလျား ၄၉ ပေ အနံ ၁၀ ပေနှင့် အုတ်မြို့ရိုးထူအမြင့်မှာ ၆ ပေခွဲ ခန့်မျှ ရှိသည်။ မြို့ရိုးမှာ အတွင်းဘက်မှ မြေ၏ ဖိအားကြောင့် အရှေ့ဘက်သို့ အတော်ပင် ယိမ်းယိုင်လျက်ရှိနေ၏။ မြောက်ဘက်သို့ သွယ်တန်းနေသော မြို့ရိုးဆက်ကိုကား ရှာဖွေမတွေ့ရချေ။ ငုံးတိတိုပြတ်နေသဖြင့် ပြတ်နေသည့်ဘက်မှ ၁၅ ပေ ပတ်လည် ကျင်းနှစ်ကျင်းမျှ ဆက်လက်တူးဖော် နူးစမ်းရှာဖွေသော်လည်း မြို့ရိုးဆက်ကိုကား မတွေ့ရပေ။ ရေတိုက်စားမှု၊ သို့မဟုတ် လူသူလေးပါး ဖျက်ဆီးမှုဒဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပါကလည်း အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့ အစအန အချို့ကို တွေ့တန်ရာချေသည်။ ပေါ်ထွက်လာသော မြို့ရိုး၏ တောင်ဘက်ပိုင်းမှာကား စစ်ကြီးအတွင်းက ဗုံးဒဏ်ကြောင့် ပျက်စီးခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။

မြို့ရိုးအပြင်ဘက်ရှိ ရေကျုံးကိုသိနိုင်ရန် အရှေ့ဘက်သို့ ၁၅- ပေ ပတ်လည် လေးကျင်းမျှ ဆက်၍ တူးဖော်လေ့လာ ကြည့်ရှုပါသည်။ အနည်ကျကျောက်များကို ကျုံးစပ်၌ တွေ့ရသည်။ ကျုံးရေပြင်၏ အနက်ဆုံးအပိုင်းတွင် နုန်းမြေပွနှင့် သဲရောမြေလွှာ အထပ်ထပ်ကို တွေ့ရ၏။ ကျုံးအပြင်ပတ်လမ်းကိုကား ထင်ထင်ရှားရှား မတွေ့ရပေ။ အဘယ့်ကြောင့် ဆိုသော် " တလား၀ချောင်း " ၏ နှစ်စဉ် တာရှည်စွာ ရေတိုက်စားမှုဒဏ်ကြောင့် ပျက်စီးသွားခဲ့ဟန် တူပေသည်။

ဤအမှတ် ၈ ကုန်းနေရာတွင် တကောင်းမြို့ရိုး၏ အခြားနေရာများကဲ့သို့ မြို့ရိုးနှစ်ဆင့်နှစ်ထပ် တည်ဆောက်ထားကြောင်း မတွေ့ရပေ။ အုတ်ရိုးစီပုံမှာလည်း သေသပ်ကျနခြင်းမရှိလှဘဲ နုန်း၀ါဖို့မြေပေါ်တွင် အုတ်မြစ်မဲ့ တည်ဆောက်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ အသုံးပြုတည်ဆောက်ခဲ့သော အုတ်အရွယ်အစားမှာလည်း ပျမ်းမျှ အလျား ၁၃ လက်မ၊ အနံ ၇ လက်မ၊ ထူ ၂ လက်မခန့်မျှ သာ ဖြစ်ပြီး အုတ်စီရာတွင် မြေနီသရွတ်ကို အသုံးပြုကြောင်း တွေ့ရ၏။ ဤအုတ် အရွယ်အစားများမှာ အမှတ် ၁၂ ကုန်း သူရဲ့ဈေး အဆောက်အအုံမှ အပေါ်ယံအုတ်ရိုးများနှင့် တူညီကြောင်းတွေ့ရပြီး အမှတ် ၁၀ ကုန်း (တကောင်း တောင်ဘက်မြို့ ရိုး) ရှိ အောက်ပိုင်းအုတ်များထက် အရွယ်အစား သေးငယ်ကြောင်း တွေ့ရပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဤအရှေ့ဘက်မြို့ရိုးနေရာမှာ ပုဂံခေတ် နောက်ပိုင်းတွင် ထပ်မံပြုပြင် မွမ်းမံတည်ဆောက်ခဲ့လေသလောဟု တွေးတောယူဆရပါသည်။

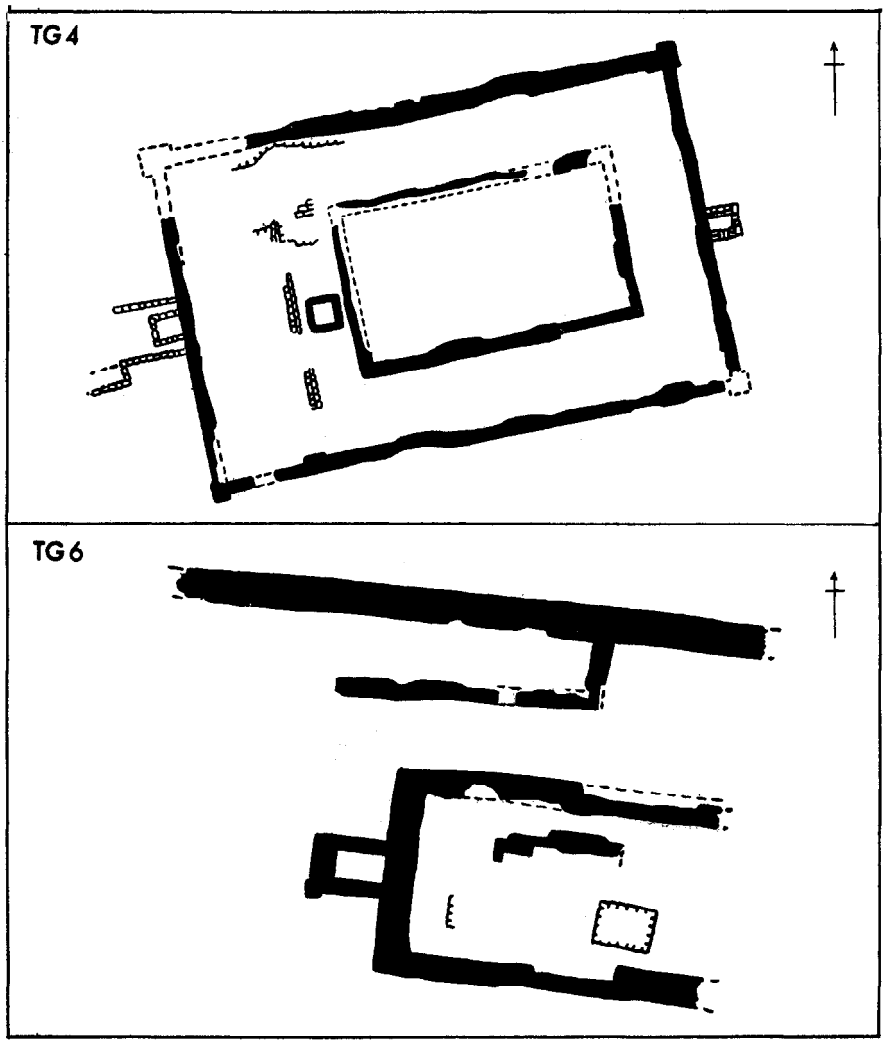

ဆွဲပုံ ၉။ ။တကောင်းတူးဖေါ်မှုကုန်းအမှတ် ၄ နှင့် ၆ ပန်းကိုပုံ။

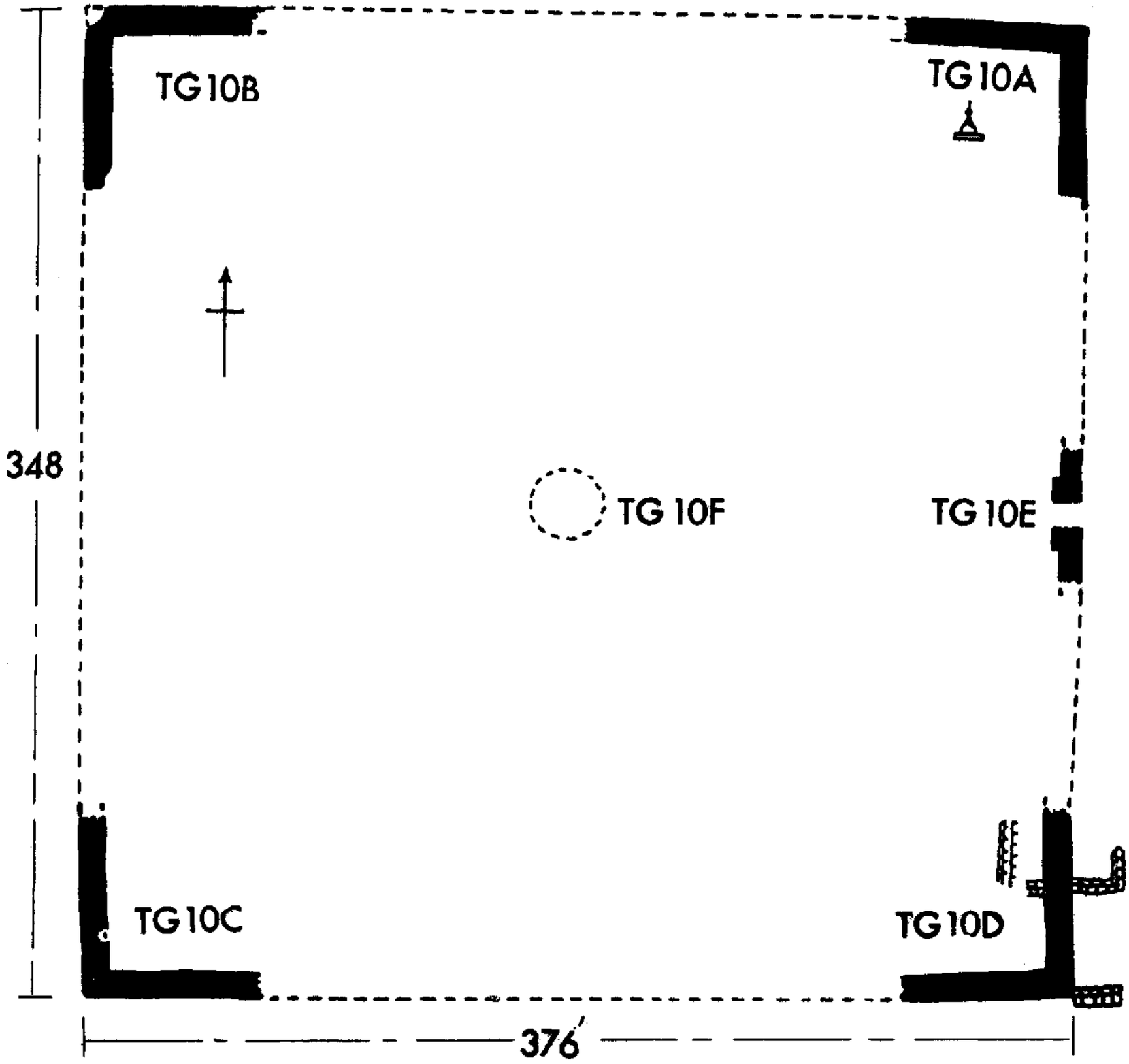

ဆဲပုံ ၄။ ။တောကောင်းတူးဖေါ်မှုကုန်းအမှတ် ၁၀ ပန္နက်ပုံ။

အမှတ် ၁၁ ကုန်း ။ ။ ဤကုန်းသည် တကောင်းမြို့ရိုး တောင်ဘက်ပိုင်းရှိ သစ်တောဌာနမှ တောအုပ်ဦးညီ၏ ခြံနောက်ပိုင်းတွင် တည်ရှိသည်။ ဘိုးဘိုးကြီးနတ်စင်မှ အရှေ့တောင်ယွန်း ကိုက် ၁၀၀ ခန့်မျှ ကွာဝေး၏။ မတူးဖော်မီ အခြေအနေမှာ လူနေအိမ်ခြေရပ်ကွက်နှင့် ဥယျာဉ်ခြံများ၏ နောက်ဘက်တွင် တည်ရှိ၍ ခြံသမား များ ရေနုတ်မြောင်း ကူးဖော်ရာမှ အစီအရီ ညီညာလှသော အုတ်မြို့ရိုး တစ်စွန်းတစ်စ ပေါ်ထွက်လာသည်ကို တွေ့ရကြောင်း သိရ၏။ မြို့ရိုးထူအမြင့်မှာ အတွင်းပိုင်းမြေပြင်မှ အထက် ၁၀ ပေ ခန့်မျှ မြင့်ပြီး ကျုံးရိုးအတွင်း မြေပြင်ညီမှ ၂၈ ပေ၊ ၁၀ လက်မ ခန့်မျှ မြင့်မားလေသည်။

ဤကုန်းကို တူးဖော်ခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ တကောင်းမြို့ရိုးတောင်ဘက်ပိုင်း တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၏ တည်ဆောက်ပုံ သဘောသွားကို လေ့လာသိရှိနိုင်ရန် ဖြစ်ပေသည်။ စရိတ်စက ဒွေကုန်းကြေးကျ သက်သာပြီး လူအင်အား နည်းနည်းဖြင့် လုပ်ငန်းတွင်ကျယ်စေရန် ၁၂ ပေအကျယ် ကျင်းရှည်စနစ်ကို အသုံးပြုကာ တူးဖော်လေ့လာပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ စမ်းသပ်တူးဖော်လေ့လာခြင်းဖြင့် တကောင်းမြို့ရိုးတောင်ဘက်ပိုင်း တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့၏။ အလျား ၁၂ ပေ ပျမ်းမျှအကျယ် ၁၀ ပေခန့်မျှ ဖြစ်ပြီး မြို့ရိုးထူ အမြင့်မှာ ၇ ပေ (အုတ်ရိုး ၃၃ လွှာ) ခန့်မျှပေါ်ထွက်လာ၏။ တွေ့ရှိမြေလွှာ အထောက်အထား များအရ ဆိုလျှင် ဤမြို့ရိုးကြီး မတည်ဆောက်မီ အချိန်အခါက သဘာဝမြေလွှာဖြစ်သည့် နီကြင့်ရောင် မြေနီမြေကျစ်ပေါ်တွင် နုန်းတင်မြေဝါ ဖို့မြေများကို ထပ်ဆင့်ဖို့ညှိပြီး မြေပြင်ညီကို ဖြစ်စေ၏။ ထိုမြေလွှာ၌ မီးသွေးအမှုန်ကလေးများနှင့် အုတ်ခဲအမှုန့်အမွှာကလေးများ နုန်းဖို့မြေအတွင်း၌ ရောနှောနေကြောင်း စူးစမ်းတွေ့ရှိရ၏။ ထိုဖို့မြေလွှာပေါ်၌ ဒုတိယမြို့ရိုးအထပ်ကို တည်ဆောက်ထားရှိခဲ့ကြောင်း မြို့ရိုးအတွင်းပိုင်း မြေလွှာအနေအထားအရ သိရ၏။ မြို့ရိုးအပြင်ဘက်ပိုင်း၌ကား အပေါ်လွှာထူ တစ်ပေခွဲခန့်မျှ ရှိသည်။ ထိုဖို့မြေလွှာအောက်၌ တစ်ဖန် အုတ် ၂၃ လွှာ (အမြင့် ၄ ပေ ၉ လက်မခန့်မျှ) ရှိသည့် အောက်ခံအုတ်ရိုးတစ်ထပ်ကို ထပ်မံတွေ့ရပြန်သည်။ ၎င်းအုတ်ရိုးထပ် အလယ်ကောင်တွင် ၃ ပေ ၁၀ လက်မခန့်မျှ ရှိသည့် ဝင်ပေါက်သဖွယ် အုတ်ရိုးပေါက်ငယ်တစ်ခုကို တွေ့ရ၏။ မြို့ရိုးအပေါ်ဆင့်တွင် ပျမ်းမျှအလျား ၁၃ လက်မခွဲ၊ အနံ ၈ လက်မ၊ ထူ ၂-လက်မအရွယ် အုတ်များကို အသုံးပြုထားကြောင်း တွေ့ရပြီး အောက်ပိုင်းတွင် ပျမ်းမျှအလျား ၁၅ လက်မ၊ အနံ ၈ လက်မ၊ ထူ ၂ လက်မအရွယ် အုတ်များကို သုံးကာ တည်ဆောက်ထားခဲ့ကြောင်း တွေ့ရလေသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အပြင်ဘက်ရှိ မြို့ရိုးပေါက်ငယ်မှာ မည်ကဲ့သို့အသုံးပြုရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် တည်ဆောက်ထားခဲ့ကြောင်း အတပ်မပြောသာပါ။ ဆောက်လုပ်ခဲ့သော အုတ်အရွယ်အစားနှင့် မြေလွှာ တည်ဆောက်နေပုံတို့ကို ထောက်ချင့်၍ ခေတ်နှစ်ခေတ် ထပ်ဆင့်တည်ရှိခဲ့ကြောင်း သိသာ ထင်ရှားပါသည်။ အောက်ပိုင်းမှာ ပုဂံခေတ် စောစောပိုင်းဆိုင်ရာ မူလမြို့ရိုးဖြစ်ပြီး အပေါ်ပိုင်းမှာ နောက်ထပ် ထပ်မံ ပြုပြင်ခဲ့သော အုတ်ရိုးဖြစ်မည်ဟု ယူဆရပါသည်။

အမှတ် ၁၂ ကုန်း။ ။ဤကုန်းသည် ယခင်နှစ်က တူးဖော်လေ့လာခဲ့သည့် အမှတ် (၁) ကုန်း၏ မြောက်ဘက် ကိုက် ၁၂၀ ခန့် အကွာရှိ တကောင်းမြို့ရိုး၏ အနောက်ဘက် တစ်စိတ်တစ်ဒေသပင် ဖြစ်သည်။ ဤကုန်းနေရာမှာ မတူးဖော်မီကပင် အခြားနေရာများနှင့်မတူ တစ်မူထူးခြားစွာ မြို့ရိုးအပြင်ဘက်သို့ ချွန်းထွက်နေ၏။ ထိုနေရာမှာ မြို့ရိုးအပြင်ဘက်သို့ အလျား ၃၉ ပေ၊ အနံ ၃၄ ပေ၊ အမြင့် ၈ ပေ ခွဲခန့်မျှ ချွန်းထွက်နေသည့် လေးထောင့် ပုံသဏ္ဌာန် အုတ်ကုန်းမို့မို့တစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ မတူးဖော်မီ အခြေအနေမှာ ဤကုန်းပေါ်၌ သစ်ပင်ချုံငယ်များဖြင့် ဖုံးအုပ်လျက်ရှိပြီး အရှေ့ဖက်တွင် ပုဆိုးတစ်ပတ်ခန့်မျှ ရှိသော ညောင်ပင်ကြီးတစ်ပင် ပေါက်ရောက်လျက် ရှိ၏။ ထိုကုန်း၏ အနောက်ဘက်၌ ဇရာဝတီမြစ် တည်ရှိပြီး

သင်္ဘောဆိပ်သွား လှည်းလမ်းသည် အဆိုပါ အုတ်ကုန်းကို ကပ်လျက် ဖောက်ထား၏။ တကောင်းမြို့ ရိုး တစ်ခုလုံးတွင် ထိုကဲ့သို့ ချွန်းထွက်နေသော အုတ်ရိုးကုန်းတန်းမျိုး မတွေ့ရှိတဲ့ ထူးခြားစွာ တည်ရှိနေသဖြင့် ဦးစားပေးရွေးချယ်ကာ တူးဖော်လေ့လာပါသည်။

ထိုကုန်းကို ၁၅ ပေ ပတ်လည်ကွက်များဖြင့် ပန္နက်ချကာ တူးဖော်ရာမှ အနောက်ဘက် ပင်မမြို့ရိုးကြီး၏ အပြင်ဘက်သို့ ပစောက်ပုံသဏ္ဌာန် ချွန်းထွက်နေသည့် အလျား ၄၅ ပေ၊ အနံ ၃၁ ပေ၊ ဖြက်အကျယ် ၇-ပေနှင့် အုတ်ရိုးထူ ပျမ်းမျှအမြင့် ၅ ပေခန့်မျှရှိသော "သူရဲခိုအဆောက်အအုံ" တု မှန်းဆရသည့် အုတ်ရိုး အဆောက်အအုံတစ်ခု ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ (ဆွဲပုံ ၂ ကုန်းအမှတ် ၁ ပန္နက်ပုံရှု။) တည် ဆောက်ရာတွင် အသုံးပြုထားသော အုတ်များမှာ ပျမ်းမျှအလျား ၁၂ လက်မ၊ အနံ ၈ လက်မ၊ ထူ ၂ - လက်မခွဲခန့် ဖြစ်၏။ အုတ်ရိုးစီထားပုံ အစီးအနင်းလည်း မကောင်း၊ ညီညာသပ်ရပ်ခြင်းလည်း မရှိလှပေ။ အုတ်ရိုးများကို မြေနီ ရွှံ့သရွတ်ဖြင့် တည်ဆောက်ထား၏။ ထိုသူရဲခို အဆောက်အအုံ၏ မြောက်ဘက်နံရံ အတွင်းပိုင်းတစ်နေရာတွင် အုတ်များကို တော်ဆက် စီထားကြောင်းကိုလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။ သူရဲခို အဝင်ပေါက် အရှေ့ဘက်ပိုင်းမှာ အနည်းငယ် ကျဉ်းမြောင်း၍ အနောက်ဘက်ပိုင်းတွင်ကား ခပ်ကျယ်ကျယ် တည်ဆောက်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ (ဆွဲပုံ ၂ ကုန်း အမှတ် ၁၂ ပန္နက်ပုံရှု။)

ပင်မမြို့ရိုးကြီး၏ ဖြက်အကျယ်မှာ ၁၀ ပေမျှ ရှိပြီး အုတ်ရိုးထူ ပျမ်းမျှအမြင့် ၆ ပေ ၃ လက်မ ၂၆ လွှာ ခန့်မျှ ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ မန္တလေးနန်းမြို့ရိုးကဲ့သို့ အဆိုပါအုတ်မြို့ ရိုးနှင့်သူရဲခို အဆောက် အအုံပေါ်တွင် သစ်သားအဆောင် ပြာသာဒ်နှင့် ပြအိုးများ တည်ဆောက်ထားခဲ့ဟန် မတူပေ။ အဘယ် ကြောင့်ဆိုသော် တူးဖော်လေ့လာရာတွင် သစ်သားအဆွေးအမြည့် တိုင်နေရာများ၊ မီးသွေးပြာများနှင့် သံနှိုစသည့် အထောက်အထားများကို တူးဖော် မတွေ့ရခြင်းကြောင့်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

မြေလွှာများနှင့် တည်ဆောက်ထားရှိပုံကို လေ့လာသော် ပင်မမြို့ရိုးကြီး၏ အောက်၌ လည်းကောင်း၊ ပစောက်ပုံသဏ္ဌာန် သူရဲခိုအဆောက်အအုံ၌ လည်းကောင်း တကောင်း အမှတ် ၁၁ ကုန်းကဲ့သို့ပင် အုတ်ရိုး နှစ်ဆင့်ကို တွေ့ရသည်။ သူရဲခိုအဆောက်အအုံ၏ အဝင်ပေါက် လက်ဝဲဘက်ရှိ အနောက်ဘက်မြို့ရိုးကြီး၏ အတွင်းပိုင်းနှင့် အပြင်ပိုင်းနေရာတို့၌လည်းကောင်း သူရဲခိုအဆောက်အအုံ အုတ်ရိုး၏ အနောက်မြောက် ထောင့်စွန်း အပြင်ဘက်ပိုင်း၌လည်းကောင်း ပျမ်းမျှအုတ်ရှစ်လွှာခန့်မျှရှိသည့် ပထမမြို့ရိုးဟောင်း၏ အုတ်ရိုး အကြွင်း အကျန်များကို တွေ့ရသည်။ ၎င်းအပေါ်၌ မီးခိုးရောင်ဖို့မြေလွှာထု တည်ရှိပြီး တစ်ဖန် အုတ်မြို့ရိုး ထူကို တည်ဆောက်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ပန္နက်ပုံစံတွင် မြို့ရိုး၏ အောက်၌ ထပ်ဆင့်ပေါ်လာသော အုတ်ရိုးများကို အုတ်ရိုးနှိမ့် အမှတ်အသားများဖြင့် ပြထားပါသည်။ အောက်ဆင့်အုတ်ရိုးတွင် အသုံးပြု ထားသော အုတ် အရွယ်အစားမှာ ပျမ်းမျှအလျား ၁၆ လက်မ၊ အနံ ၈ လက်မ၊ ဒု ၃ လက်မခန့် ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော အထက်ဆင့်မြို့ ရိုးရှိ အုတ်အရွယ်အစားထက် အောက်ဆင့်ရှိ အုတ်အရွယ်အစားမှာ အတန်ငယ်ကြီးမားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထို အုတ်ရိုးနှစ်ဆင့်အကြား ရှိ ခဲကျိုးခဲပဲ့ရော မြေလွှာထုမှာ ပျမ်းမျှ ၁ ပေ ၈ လက်မခန့် ရှိ၏။ အုတ်အရွယ်အစား အသုံးပြုပုံ ကွာခြားခြင်းနှင့် ခဲကျိုးရော ဖို့မြေရှိခြင်းတို့ကို ထောက်ဆ၍ ထို သူရဲခိုအဆောက်အအုံမှာ မူလ လက်ရာမဟုတ်ဘဲ တစ်စုံတစ်ရာကြောင့် ပျက်စီး၍ တစ်ဖန် ထပ်မံ တည်ဆောက်ထားကြောင်း ယုံမှားဖွယ်ရာ မရှိပေ။

ဓာတ်ပုံ ၁ (က)။ ။ အန္တကူ
ကျောက်ချုပ်ရုပ်ကြွ တစ်ပိုင်းကျိုး

ဓာတ်ပုံ ၁ (ခ)။ ။ အန္တကူ
ကျောက်ချုပ်ရုပ်ကြွ အမိတ်အပိုင်းများ

ဓာတ်ပုံ ၂ (က)။ ။ အုတ်ခွက်ဘုရား

ဓာတ်ပုံ ၂ (ခ)။ ။ အုတ်ခွက်ဘုရား

တွေ့ရှိမြေလွှာနှင့် ရှေးဟောင်းဝတ္ထုပစ္စည်းများ ဆောက်လုပ်ထားရှိသော အုတ်အရွယ်အစားနှင့် အုတ်ရိုး အဆောက်အအုံတို့ကို ထောက်ဆ၍ ဤအမှတ် ၁၂ ကုန်း တကောင်းမြို့ရိုး အနောက်ဘက်မြို့ရိုးရှိ သူရဲခိုအဆောက်အအုံသည် ပုဂံခေတ်စောစောပိုင်းဆိုင်ရာ ရှေးဟောင်း အဆောက်အအုံတစ်ခုပင် ဖြစ်တန်ရာသည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ယူဆရပါသည်။ ထို့သူရဲခို အဆောက်အအုံ အပေါ်ပိုင်းရှိ အုတ်အရွယ်အစား အသေးများမှာ ပုဂံခေတ်နောက်ပိုင်းတွင် ထပ်မံပြင်ဆင်ခဲ့သော လက်ရာဖြစ်မည်ဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။

(ခ) လူနေ အဆောက်အအုံ အကြွင်းအကျန်များ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ရှေးခေတ်မှစ၍ ယခုခေတ်တိုင် လူနေအိမ်ခြေ အဆောက်အအုံများကို ပျက်စီးလွယ်သော သစ်ပါးတို့ဖြင့်သာ အများအားဖြင့် တည်ဆောက်နေထိုင်လေ့ရှိကြသည်။ တကောင်းနှင့် အညာပုဂံမြို့ဟောင်းတွင်လည်း လူနေအဆောက်အအုံဟု အဆောက်အထားခိုင်လုံသော အုတ်ရိုးအဆောက်အအုံ၊ သို့မဟုတ် တိုင်နေရာများ၊ ခြံစည်းရိုးရာများဖြင့် တည်ဆောက်ထားသော လူနေအဆောက်အအုံ အကြွင်းအကျန်များကိုကာ မတွေ့ရချေ။ သို့သော် အောက်ဖော်ပြပါကုန်းများတွင် လူ့အသုံးအဆောင်အမျိုးမျိုး၊ အိုးခြမ်းကွဲများနှင့် မြေတဆိပ်ရာများ စသည်တို့ကို တွေ့ရ၍ ထိုခေတ်ဆိုင်ရာလူများ နေထိုင်သွားခဲ့သော အကြွင်းအကျန်နေရာဟောင်းများ ဖြစ်တန်ရာသည်ကို ယေဘုယျအားဖြင့် ယူဆရခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

အမှတ်(၃)ကုန်း။ ။ တကောင်း အမှတ် ၃ ကုန်းသည် အညာပုဂံမြို့ဟောင်း၏ အရှေ့ဘက်တံခါးဝနေရာ အမှတ် ၂ ကုန်း၏ အနောက်တောင်ဘက် ကိုက် ၅၀ ခန့် အကွာတွင် တည်ရှိ၏။ မတူးဖော်မီ အခြေအနေမှာ သစ်ပင်ချုံနွယ်များ ထူထပ်စွာ ဖုံးအုပ်လျက်ရှိ၏။ တောရှင်း၍ လေ့လာကြည့်ရှုသောအခါ အရှေ့အနောက် အလျား ပေ ၂၁၀၊ တောင်မြောက် အနံ ပေ ၁၈၀ ခန့်မျှရှိပြီး အနောက်ဘက်တွင် မသိမသာ ခပ်ပြေပြေကလေး နိမ့်ဆင်းသွားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ကုန်း၏အမြင့်မှာ မြေပြင်ညီမှ အထက် ၁၃ ပေ ခန့် မျှသာရှိသည်။ ရှေ့စည်းခုံစေတီတော်ကြီး၏ ပတ်ဝန်းကျင်တစ်ပိုက်တွင် အုတ်ကုန်းဟောင်းများ အများအပြားတည်ရှိ၏။ ထိုကုန်းကို တူးဖော်လေ့လာခြင်းအားဖြင့် ထိုခေတ် လူနေမှုစနစ်ကို အကဲခတ် လေ့လာသိရှိရန် ရည်ရွယ်ပေသည်။

သို့ဖြစ်၍ ၁၅ ပေ ပတ်လည် ပန္နက်ကွက်များ ချကာ တူးဖော်လေ့လာရာ အုတ်ရိုးအဆောက်အအုံဟူ၍ မည်မည်ရရ ပီပီသသ မေါ်ထွက်မလာချေ။ အစမ်းအနေဖြင့် အချို့ အကွက်များကို တူးဖော်ကြည့်သောအခါ အဆက်အစပ်မရှိသော အုတ်လွှားစဉ် အပြတ်အတောက်များကိုသာ တွေ့ရသည်။ အုတ်ရိုး အုတ်တန်းများ ဆက်စပ်တည်ရှိခြင်း မရှိပဲ အချို့ နေရာတွင် အုတ်လွှား ၆ လွှားမျှထိ ရှိသည်။ အုတ်ရိုးများ ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်း တွေ့ရ၏။ ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများလည်း မြေပုတီးစေ့များ၊ အခြေအလှယ်ပါ အိုးခြမ်းပဲ့များနှင့် သဲမှိုပွင့်အချို့ကိုသာ တူးဖော်စုဆောင်းရရှိသည်။ ဤကုန်းနေရာမှာ အုတ်ရိုးအဆောက်အအုံလည်း ထင်ရှားစွာမပေါ်၊ ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများလည်း ထူးခြားစွာမတွေ့ရ၍ တူးဖော်မှုကို ဤမျှနှင့်သာ ရပ်နားထားလိုက်ပါသည်။ ဤကုန်းမှာ ပုဂံခေတ်ဆိုင်ရာ လူနေမှုကုန်းဟောင်းတစ်နေရာပင် ဖြစ်တန်ရာသည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ယူဆရပါသည်။

အမှတ် (၇)ကုန်း။ ။ ဤကုန်းသည် အညာပုဂံ မြို့ဟောင်းအတွင်းရှိ အမှတ် ၆ ကုန်း၏ အရှေ့ဘက်တည့်တည့် ၄၅ ကိုက်အကွာတွင် တည်ရှိသည်။ ထိုကုန်းမှာ မြေပြင်ညီမှ လေးပေခွဲခန့်မျှမြင့်မား ပြီး ကုန်း၏ပမာဏမှာ အလျား ၁၀၅ ပေ၊ အနံ ပေ ၉၀ ခန့်မျှရှိ၏။ အရှေ့အနောက် ရှည်မျောမျော ပုံသဏ္ဌာန်ရှိ၏။ မတူးဖော်မီ ထိုကုန်း၏အခြေအနေမှာ ဆီးပင်ငယ်များ ပေါက်ရောက်လျက်ရှိပြီး အခြား ချုံ

ဓာတ်ပုံ ၃ (က)။ ။ အုတ်ခွက်ဘုရား

ဓာတ်ပုံ ၃ (ခ)။ ။ အုတ်ခွက်ဘုရား

ဓာတ်ပုံ ၄ (က)။ ။ ကြာစမ္မခံပါဆင်းတု
အောက်ပိုင်းနှင့် ဦးခေါင်းပိုင်းကျိုး

ဓာတ်ပုံ ၄ (ခ)။ ။ ကြာစမ္မခံနှင့်
ဆင်းတုအောက်ပိုင်းကျိုး

နွယ်သစ်ပင်ကြီးများ မရှိပေ။ အခြေအလှူငယ်ပါသော အိုးခြမ်းကွဲများ၊ အိုးနှုတ်ခမ်းများ၊ အုတ်ကြွပ်ကျိုးများနှင့် မီးသွေးပြာများ စသည်တို့ကို တွေ့ရသဖြင့် တစ်နည်းမဟုတ်တစ်နည်းအားဖြင့် လူနေ အဆောက်အအုံ ကုန်းဟောင်းနေရာဖြစ် ချိမ့်မည်ဟု မှန်းဆတူးဖော်ခဲ့ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုကုန်းကို ၁၅ ပေ ပတ်လည် ကွက်များဖြင့် တောင်မြောက်လေးကွက်၊ အရှေ့အနောက် ငါးကွက်ဖြင့် သဘာဝမြေလွှာသို့ ရောက်သည်အထိ တူးဖော်လေ့လာခဲ့သည်။

ထိုကဲ့သို့ တူးဖော်လေ့လာရာမှ အုတ်ရိုးအဆောက်အအုံဟူ၍ မည်မည်ရရ ပေါ်ထွက်မလာချေ။ အိမ်အဆောက်အအုံနေရာဟောင်းဖြစ်ကြောင်းကို ညွှန်ပြသည့် အိမ်တိုင်နေရာ မြေလွှာများကိုလည်း မတွေ့ရချေ။ သို့သော်လည်း ၎င်းကုန်းမှ အိုးများမြှုပ်နှံထားသည့် ကျင်းနေရာများမှ အိုးခြမ်းကွဲအမျိုးမျိုးနှင့် အိုးလက်ခုများ၊ အိုးပုံစံနှိပ် တံဆိပ်ငယ်အချို့ နှင့် ရှုပ်ဒိုးငယ်များကို တူးဖော်ရရှိခဲ့၏။ သို့ဖြစ်၍ ဤကုန်းနေရာသည် အညာပုဂံမြို့ ကြီး ကောင်းစားစဉ်အချိန်အခါက အိုးထုတ်လုပ်သူများ (၀၁) အိုးထိန်းသည် မိသားစု နေထိုင်သွားခဲ့သည့် နေရာတစ်နေရာ ဖြစ်တန်ရာသည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ကောက်ချက်ချပါက လွဲမှားနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ၎င်းကုန်းမှပင် ရှုပ်ဒိုးငယ်အချို့ နှင့် အိုးပုတ်ငယ်၊ ရွှံ့ရုပ်ကလေးများ စသည်တို့ တွေ့ရှိခြင်းကို ထောက်ဆပြီး အဆိုပါမိသားစုတွင် ကစား ခုန်စားသည့်အရွယ် ကလေးသူငယ်များ ပါဝင်ခဲ့ကြောင်း ယုံမှားဖွယ်ရာ မရှိချေ။

အမှတ် (၉) ကုန်း။ ။ ဤကုန်းသည် အညာပုဂံမြို့ဟောင်း၏ အနောက်တောင်ထောင့်စွန်းတွင် တည်ရှိ၏။ တကောင်း ဆံညှပ်ကုန်းရွာသွား လှည်းလမ်းဖြတ်လျက်ရှိသော အညာပုဂံ မြို့ဟောင်း တောင်ဘက် မြို့ ရိုးပေါက်ဝမှ အနောက်မြောက်ယွန်း ၁၁၅ ကိုက် အကွာတွင် တည်ရှိ၏။ မတူးဖော်မီ အခြေအနေမှာ တောင်ဘက်ပိုင်း၌ သစ်ဆွဲလမ်းဟောင်းရှိပြီး မိုးရေတိုက်စားမှုဒဏ်ကြောင့် ခိုရွှင်ဝမ်းဖြစ်လျက်ရှိ၏။ အနောက်မြောက်ပိုင်း၌ကား အုတ်ကျိုးအုတ်ပဲ့အစအနများ အနည်းငယ်ပေါ်ထွက်လျက်ရှိပြီး အိုးနှုတ်ခမ်းနှင့် အိုးခြမ်းကွဲအချို့မှာမူ မြေပေါ်၌ပင် အလိုအလျောက် ပေါ်ထွက်လျက်ရှိသည်ကို တွေ့ရ၏။ အခြားကူးဖော်မှုကုန်းများကဲ့သို့ ထူးခြားစွာမို့မောက်နေခြင်းကား မရှိချေ။ ထိုကုန်းကို ၁၅ ပေ ပတ်လည် အရှေ့အနောက် လေးကွက်၊ တောင်မြောက် ငါးကွက်ဖြင့် ပန္နက်ချကာ တူးဖော်လေ့လာပါသည်။

ထိုကဲ့သို့ တူးဖော်ရာမှ ပျမ်းမျှအနက် နှစ်ပေခွဲခန့်တွင် သဘာဝမြေလွှာသို့ရောက်ခဲ့ပြီး ရေတကောင်းလည်တိုင်၊ ကရားလည်တိုင်၊ မြေရှုပ်ဒိုးအချို့ နှင့် အခြေအလှူငယ်အရေးအခြစ်ပါ အိုးခြမ်းကွဲအနည်းငယ်မှအပ အခြားပြောပလောက်အောင် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများနှင့် အုတ်ရိုးအဆောက်အအုံ တစ်စုံတစ်ရာ ပေါ်ထွက်လာခြင်း မရှိသဖြင့် တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းကို ဤမျှနှင့်ပင် ရပ်နားထားလိုက်ပါသည်။

ဤကုန်းနေရာမှာ ပုဂံခေတ်နောက်ပိုင်း လူနေအိမ်ခြေရာ ကုန်းဟောင်းတစ်ခုပင် ဖြစ်တန်ရာသည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ယူဆရပါသည်။

(၀) ဘာသာရေးဆိုင်ရာ အဆောက်အအုံများ

အမှတ် (၄) ကုန်း။ ။ ဤကုန်းသည် အညာပုဂံမြို့ဟောင်းအတွင်းရှိ ရွှေစည်းခုံ စေတီတော်မြတ်ကြီး၏ တောင်ဘက်စူးစူး ကိုက် ၁၆၀ခန့်အကွာတွင် တည်ရှိ၏။ ယခင်နှစ်က ဤကုန်းကို အုတ်ရိုးအဆောက်အအုံတစ်ခုလုံး ရှုပ်လုံးပေါ်လာသည်အထိ တူးဖော်နိုင်ခဲ့သော်လည်း အချိန်မရသဖြင့် ဘောင်ဖြို့လုပ်ငန်းများကို မဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ပေ။ သို့ဖြစ်၍ ယခုနှစ် လုပ်ငန်းစဉ်ချင်း ထိုလုပ်ငန်းကို စတင်ဆောင်

ရွက်ခဲ့ရာ အလျား အရှေ့အနောက် ၁၀၇ ပေ၊ အနံ တောင်မြောက် ၇၃ ပေ အကျယ်ရှိသော ပင်မ အုတ်ရိုး အဆောက်အအုံ ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ အုတ်ရိုးထု ပျမ်းမျှအကျယ်မှာ သုံးပေခန့်မျှရှိပြီး အုတ်လွှားထု အမြင့်ဆုံးနေရာတွင် ၁၄ လွှားမျှသာ တွေ့ရသည်။ အဆိုပါ ပင်မအုတ်ရိုးအဆောက်အအုံ၏ အရှေ့ဘက်တွင် ၇ ပေ အရှည်ရှိသော အုတ်လှေကားတစ်စင်းနှင့် အနောက်ဘက်တွင် ၁၀ ပေ အရှည်ရှိသော အုတ်လှေကားတစ်စင်း အသီးသီးပေါ်ထွက်လာပါသည်။ ထိုပင်မအုတ်ရိုး အဆောက်အအုံ အတွင်း၌ အလျားပေ ၆၀၊ အနံပေ ၄၀ မျှကျယ်သည့် ဒုတိယအုတ်ရိုးဆင့်ကို တွေ့ရ၏။ အုတ်ရိုးထု ပျမ်းမျှအကျယ်မှာ ၃ ပေ ခန့်မျှဖြစ်ပြီး အုတ်လွှားငါးဆင့်မျှရှိ၏။ ထိုဒုတိယအုတ်ရိုးဆင့်၏ အနောက်ဘက်ပိုင်း၌ တစ်ပေပတ်လည်ခန့်ရှိပြီး အုတ်ရိုးဆယ်လွှားခန့်အမြင့်ရှိသော အုတ်ခုံငယ်တစ်ခုကိုလည်း တူးဖော်တွေ့ရှိ၏။ အထက်ဖော်ပြပါ ဒုတိယအုတ်ရိုးဆင့်၏ အရှေ့ဘက်ပိုင်းတွင်အုတ်တစ်လွှား၊ နှစ်လွှားခင်း အုတ်ခင်ကြမ်းပြင် အကျိုးအပေါက်အချို့ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ (ဆွဲပုံ ၃ ကုန်း အမှတ် ၄ ပန္စက်ပုံ ရှု) တည်ဆောက်ရာတွင် အသုံးပြုသော အုတ်အရွယ်အစားမှာ ပျမ်းမျှအလျား ၁၇ လက်မ၊ အနံ ၈ လက်မ၊ ထု ၂ လက်မခွဲမျှဖြစ်၏။ အုတ်ရိုးများကို မြေနီသရွတ်ဖြင့် စီထားပြီး အများအားဖြင့် တစ်လျားတစ်နံစီထားသော အုတ်ရိုးများကို တွေ့ရသည့်တိုင် နေရာဟောင်းများကို မတွေ့ရသော်လည်း တူးဖော်ရာမှ အုတ်ကြွပ်အကျိုးအပဲ့အမြောက်အမြားရရှိ၍ အုတ်ကြွပ်မိုး အဆောက်အအုံဖြစ်မည်မှာ ယုံမှားဖွယ်ရာမရှိချေ။ ဤအဆောက်အအုံ ကုန်းဟောင်းနေရာကို တူးဖော်ရာမှ ပုဂံခေတ်ဆိုင်ရာ ပန်းခက်နှင့်ရုပ်ကြွ သရုပ်ဖော်စဉ်ရေသုတ်အုတ်ချပ်ငယ်၊ ဗုဒ္ဓဝင်ရှစ်ခန်းပါ အန္တဂူကျောက်ရုပ်ကြွနှင့် အုတ်ခွက်ဘုရားငယ်များစသည့် သာသနိက ဝတ္ထုပစ္စည်းများကိုသာ တူးဖော်ရရှိ၏။

(၎င်းတို့၏ အကြောင်းအရာ အစုံအလင်ကို နောက်ပိုင်းရှိ တွေ့ရှိသော ရှေးဟောင်း ပစ္စည်းများ အကြောင်းအရာ အသေးစိတ်ဖော်ပြချက်တွင်ရှု) ဆောက်လုပ်ထားသော လှေကားနှစ်ဘက်နှင့် အုတ်ရိုး ပန္စက်ပုံကို ထောက်ဆ၍လည်းကောင်း၊ တည်ဆောက်ထားမှု ပတ်ဝန်းကျင်မှာလည်း ရှေ့စည်းခုံစေတီတော်မြတ်ကြီးနှင့် မလှမ်းမကမ်းတွင် တည်ရှိ၍လည်းကောင်း၊ ဤကုန်းဟောင်းနေရာမှာ ပုဂံခေတ်စောစောပိုင်းဆိုင်ရာ သာသနိက အဆောက်အအုံနေရာဟောင်းတစ်ခု ဖြစ်တန်ရာသည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ယူဆရပါသည်။

အမှတ် ၆ ကုန်း။ ။ ဤကုန်းသည် အညာပုဂံမြို့ဟောင်း၏ အနောက်တောင်ပိုင်း၌ တည်ရှိပြီး တကောင်းဆံညှပ်ကုန်းအသွား လှည်းလမ်း၏ အနောက်ဘက်ကပ်လျက်တွင် ရှိသည်။ ၎င်းကုန်းမှာ အမှတ် ၂ ကုန်းမှ အနောက်ဘက် ကိုက်လေးရာခန့်အကွာတွင် တည်ရှိ၏။ မတူးဖော်မီအခြေအနေမှာ ချုံနွယ်သစ်ပင်များ ထူထပ်စွာပေါက်ရောက်လျက်ရှိပြီး ထိုကုန်းပေါ်၌ ရုံးပင်ကြီးတစ်ပင် ပေါက်ရောက်လျက် ရှိ၏။ တောရှင်း၍ လေ့လာကြည့်ရှုသောအခါ တောင်မြောက် ရှည်မျောမျော သွယ်တန်းလျက်ရှိပြီး အလျား ၁၀၅ ပေ၊ အနံ ပေ ၉၀ ခန့်မျှ ရှိသည်။ ကုန်းအမြင့်မှာ မြေပြင်ညီမှ အထက်လေးပေခွဲခန့်မျှသာမြင့်မားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ထိုကုန်းပေါ်၌ လူနေမှုအရိပ်အမြွက်ကို ညွှန်ပြသည့် အုတ်ကြွပ်ကျိုးပဲ့များ၊ အုတ်ခဲကျိုးပဲ့များနှင့် အိုးခြမ်းကွဲများကို အပေါ်ယံ၌ပင် ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့ရသဖြင့် ထိုကုန်းကို ဦးစားပေး ရွေးချယ်တူးဖော်လိုက် ပါသည်။ ၁၅ပေပတ်လည် လေးထောင့်ကွတ်များဖြင့် ပန္စက်ချကာ တူးဖော်လိုက်သောအခါ အုတ်ရိုးသုံးဘက်ရှိသော ပင်မအဆောက်အအုံဟု ယူဆရသည့် အုတ်ရိုးတန်းများ ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ ထိုအုတ်ရိုးတန်းမမှာ အရှေ့အနောက် ၃၇ ပေ၊ တောင်မြောက် ၂၆ ပေနှင့် ဗြက်

ဓာတ်ပုံ ၅ (က)။ ။ ကြေးဆင်းတု
ဆေးကြောရသေးဓီပုံ

ဓာတ်ပုံ ၅ (ခ)။ ။ ကြေးဆင်းတု
ဆေးကြောသန့်စင်ပြီးပုံ

ဓာတ်ပုံ ၆ (က)။ ။ စာပါ အုတ်ကြွပ်ပြားများ

ဓာတ်ပုံ ၆ (ခ)။ ။ စဉ်ချမ်ရုပ်ကြွ

၃ ပေခန့်မျှရှိ၏။ အုတ်လွှားထု အမြင့် ပျမ်းမျှခြောက်လွှား မျှသာရှိသည်။ အရှေ့ဘက်ရှိ အုတ်ရိုးတန်းမှာ ပြတ်လျက်ရှိပြီး ထိုပင်မ အဆောက်အအုံအုတ်ရိုး၏ အနောက်ဘက်တွင်ကား အုတ်တစ်လွှားစီဖြင့် အလျား ဆယ်ပေ၊ အနံ့ရှစ်ပေခန့်မျှရှိသော အုတ်ခင်းကြမ်းပြင်တစ်ခု ပေါ်ထွက်လာပါသည်။

အရှေ့ဘက်ပိုင်းတွင်ကား ပလ္လင်သဏ္ဌာန် ခြောက်ပေပတ်လည်ခန့်ရှိ လေးထောင့်အုတ်ခုံတစ်ခု တည်ရှိ၏။ ထိုအုတ်ခုံ၏ အမြင့်မှာ ၃ ပေ ၁၀လက်မ (အုတ် ၁၅ လွှား) ရှိ၏။ ထိုပင်မ အဆောက်အအုံ၏ ခြောက် ဘက် ကပ်လျက်တွင်လည်း အရှေ့အနောက်သွယ်တန်းနေသော အုတ်ရိုးတန်းတစ်ခုမှာ အလျား၆၅ ပေ၊ အနံ ၄ ပေခန့်မျှရှိပြီး အုတ်လွှားထု ပျမ်းမျှခုနစ်လွှားခန့်မျှ ရှိ၏။ ထိုအုတ်ရိုးတန်းနှင့် ပင်မ အဆောက် အအုံ၏အကြားတွင်လည်း အလျား ၃၅ ပေ၊ အနံ ၃ပေနှင့် အုတ်လွှားလေးလွှားခန့်မျှ ရှိသော အုတ်ရိုး တန်းငယ်တစ်ခု ယှဉ်ပြိုင်ပေါ်ထွက်လာပြန်သည်။ (ဆွဲပုံ ၃ ကုန်းအမှတ် ၆ ရှု)။ တူးဖော်ရာမှ အုတ် ကြွပ်ကွဲ အခြောက်အခြား ရရှိခဲ့ပြီး သံချောင်းငယ်အချို့ကိုလည်း တွေ့ရှိသည်။ ဤသည်ကိုထောက်ဆ၍ တူးဖော်တွေ့ရှိသည့် အုတ်ရိုး အဆောက်အအုံသည် အုတ်နှင့်သစ်သားရော အုတ်ကြွပ်မိုးအဆောက်အအုံ တစ်ခု ဖြစ်မည်မှာ ယုံမှားဖွယ်ရာ မရှိချေ။ တည်ဆောက်ရာတွင် အသုံးပြုသော အုတ်အရွယ်အစားမှာ ပျမ်းမျှ အလျား ၁၇လက်မ၊ အနံ ၈ လက်မခွဲ၊ ၃ ၂ လက်မ ခန့်မျှသာ ဖြစ်သည်။ မြေနီသရွတ်ဖြင့် အုတ်ရိုးများကို စီထားပြီး အုတ်အစီးအနင်းမှာ များစွာမကောင်းလှချေ။ မြေလွှာအဆောက်အထားအရ အုတ်မြစ်မချဘဲ ဖို့မြေပေါ်တွင် တည်ဆောက်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ၎င်း ပြင် တစ်နေရာ၌ အုတ်ရိုး၏ အောက်ဆုံးအုတ်လွှားနှင့်အညီ မြေလွှာ ၃ အလယ်ခန့်တွင် အုတ်နီမှုန့်များဖြင့်ခင်းကာ အမာခံဖြစ်အောင် ဒင်ဆောင့်ထားသော ကြမ်းခင်းပြင် မြေလွှာသုံးလက်မခန့်အထူ နှစ်ဆင့်ကို တွေ့ရသည်။ ထိုအုတ်နီမှုန့် ကြမ်းခင်းပြင် နှစ်ခုအကြား၌ ခဲကျိုးသေးရော ဖို့မြေထုမှာ ခြောက် လက်မခန့်မျှ ရှိ၏။ သို့ဖြစ်၍ ဤ အဆောက်အအုံသည် တစ်ခေတ်တည်းတွင် နှစ်ကြိမ်မျှ တည်ဆောက်နေထိုင်ခဲ့မည်ဟု ယူဆရသည်။ (ဆွဲပုံ ၇ ရှု)။ ထိုကုန်းကို တူးဖော်ရာမှ ကျောက်ရုပ်တုဆင်းတုများ၊ အုတ်ခွက်ဆင်းတုတော်များ၊ မြေပုတီးစေ့များ၊ ရှပ်ဒိုးများနှင့် မြေအိုးမြေခွက်ကွဲ အမြောက်အများကို စုဆောင်းရရှိခဲ့သည်။

တွေ့ရှိသော အုတ်ရိုး အဆောက်အအုံနှင့် ရှေးဟောင်းဝတ္ထုပစ္စည်း သာဓက အထောက်အထားများကို ထောက်ဆ၍ ဤကုန်းဟောင်းနေရာသည် ပုဂံခေတ်စောစောပိုင်းဆိုင်ရာ သာသနိက အဆောက်အအုံတစ်ခု ဖြစ်တန်ရာသည်ဟု ယေဘုယျအားဖြင့် ယူဆရပါသည်။

အမှတ် ၁၀ ကုန်း ။ ။ တကောင်းတူးဖော်မှု အမှတ် ၁၀ ကုန်းသည် အညာပုဂံမြို့ဟောင်း ရှိ ရွှေစည်းခုံစေတီတော်ကြီး၏ အနောက်ဘက်တည့်တည့် ကိုက်နှစ်ရာခန့်အကွာတွင် တည်ရှိ၏။ ထိုကုန်း နေရာ အခြားလူနေမှု အုတ်ကုန်းရိုးတို့ကဲ့သို့ ထီးထီးကြီးတစ်ခုတည်းမဟုတ်မူဘဲ အညာပုဂံမြို့ဟောင်း၏ အလယ်တွင် အရှေ့အနောက် ၃၇၆ ပေ၊ တောင်မြောက် ၃၄၈ ပေခန့်မျှရှိပြီး မြေပြင်ညီမှ သုံးပေခန့်မျှ မြင့်မားသော မြို့ရိုးငယ်အုတ်တံတိုင်းရာတစ်ခုပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုကုန်းရာမှာ ကောင်းကင်မြေတိုင်း ခတ်ပုံများတွင်လည်းကောင်း၊ မြေပေါ်၌လည်းကောင်း ထူးခြားပေါ်လွင်စွာ တည်ရှိနေ၏။ ရှေးခေတ် အခါက နန်းတော်ကို မြို့၏အလယ်ဗဟိုတွင် တည်ဆောက်လေ့ရှိရာ နန်းတော်နေရာဟောင်း ဟုတ် မဟုတ် သိရှိနိုင်ရန် ထိုတံတိုင်းရာ၏ ထောင့်လေးထောင့် အရှေ့ဘက်အဝင် တံခါးဝနှင့် တံတိုင်းငယ်၏ ဗဟိုချက် နေရာတို့ကို ၁၅ ပေ ပတ်လယ်ကွက်များဖြင့် ပန့်ကာချကာ တူးဖော်လေ့လာပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ တူးဖော်စဉ် အလွယ်တကူ မှတ်သားနိုင်ရန် မြို့ရိုးထောင့်ငယ်၏ အရှေ့မြောက်ထောင့်၊ အနောက်မြောက်ထောင့်၊ အနောက်

တောင်ထောင့်၊ အရှေ့တောင်ထောင့် မြို့တံခါး၀နေရာနှင့် အလယ်၀တိုချက်တို့ကို တူးဖော်မှုကုန်းအမှတ် (၁၀/က)၊ (၀၀/ခ)၊ (၀၀/ဂ)၊ (၀၀/ဃ)၊ (၀၀/၀)၊ (၀၀/စ) စသည်ဖြင့် သင်္ကေတ အမှတ်အသား များပေး၍ တူးဖော်လေ့လာပါသည်။

ထို့ကဲ့သို့ တူးဖော်ရာမှ မြို့ရိုးငယ်၏ ထောင့်လေးဘက်စလုံး၌ပင် အုတ်ရိုးတံတိုင်းထောင့်ချိုးများ ထင်ထင်ရှားရှား ပေါ်ထွက်လာပါသည်။ အရှေ့မြောက်ထောင့်တွင် အရှေ့အနောက်နှင့် တောင်မြောက် တစ်ဘက်တစ်ချက်စီ၌ အပြင်အုတ်ရိုးအတိုင်းအတာ အလျား ၂၄ ပေခွဲ၊ အနံ ၆ ပေနှင့် အုတ်ရိုးထူ အမြင့်ဆုံး ၇ လွှားမျှ ပေါ်ထွက်လာ၏။ အနောက်မြောက်ထောင့်တွင်လည်း အလားတူ အလျား ၂၄ ပေ၊ အနံ ၅ ပေခွဲ အုတ်လွှား ၁၁ လွှားရှိ အုတ်တံတိုင်းထောင့်ချိုးတစ်ခု ပေါ်ထွက်လာ၏။ အနောက်တောင် ထောင့်တွင်လည်း အလားတူ အလျား ၂၃ ပေ၊ အနံ ၆ ပေနှင့် အုတ်လွှား ၇ လွှားရှိ အုတ်တံတိုင်း ထောင့်ချိုးတစ်ခု ပေါ်ထွက်လာ၏။ အရှေ့တောင်ထောင့်တွင်လည်း အလားတူ အလျား ၂၆ ပေ၊ အနံ ၆ ပေနှင့် အုတ်ရိုးထူ အမြင့် ၁၀ လွှားမျှ ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ ထို့ကဲ့သို့ ဖော်ထုတ်နိုင်သည့် မြို့ရိုးငယ်၏ ထောင့်လေးထောင့်အနက် အရှေ့တောင်ထောင့်မြို့ရိုးငယ်၏အောက်တွင် ထပ်ဆင့်အုတ်ရိုးတန်းဟောင်း နှစ်ခုကို တူးဖော်တွေ့ရှိ၏။ ၎င်းတို့မှာ အရှေ့တောင်ထောင့်စွန်းတွင် အလျား ၃ ပေ၊ အနံ ၂ ပေခွဲရှိသည့် အုတ်နှစ်လွှားဆင့် အုတ်ရိုးငယ်တစ်ခုကို တွေ့ရသည်။ အလားတူ အုတ်ရိုးငယ်တစ်ခုကိုလည်း ၎င်း၏ အရှေ့မြောက်ဘက်တွင် အလျား ၂၂ ပေ၊ အနံ ၇ ပေခွဲနှင့် ဖြက် ၃ ပေခန့်အကျယ်ရှိသော ပစောက် ပုံသဏ္ဌာန် အုတ်ရိုးတန်းတစ်ခုကို ပင်မအုတ်မြို့ရိုးတံတိုင်းငယ်၏ အောက်တွင်ဖြတ်လျက် တည်ဆောက်ထား ကြောင်း တွေ့ရသည်။ အုတ်ရိုးထူမှာ သုံးလွှားမျှသာရှိသည်။ အထက်ဖော်ပြပါ ဟောက်ဆင့်ရှိ အုတ်ရိုး တန်းငယ်များမှာ အပေါ်ယံရှိ ပင်မမြို့ရိုးငယ် မတည်ဆောက်မီ ကာလက တည်ဆောက်ခဲ့သော အဆောက် အအုံဟောင်းတစ်ခု၏ အကြွင်းအကျန်အုတ်ရိုးများပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းအုတ်ရိုးအကြွင်းအကျန်ပေါ်၌ တစ်ဖန် ခဲကျိုး ခဲပဲ့ရောဖို့မြေခဲပြီး ပင်မမြို့ရိုးငယ်ကို တည်ဆောက်ထားရှိခဲ့ကြောင်း မြေလွှာအထောက် အထားအရ သိရ၏။ မြို့ရိုးငယ်၏ အရှေ့မြောက်ထောင့်နှင့် အနောက်တောင်ထောင့်တို့တွင်လည်း အထက် လွှာမြို့ရိုးဆင့် မတည်ဆောက်မီအချိန်က လူတို့ တူးဆွပြုလုပ်ထားရှိခဲ့သော တွင်းကြီးများတွင် အိုးငယ် အချို့ကိုလည်းကောင်း၊ အသုံးပြုပြီး အိုးကွဲများ၊ ရွှံ့ဖိုးအချို့နှင့် မီးသွေးပြာတို့ကိုလည်းကောင်း လောင်းသွန်မြုပ်နှံထားရှိခဲ့ကြောင်း တွေ့ရသည်။

မြို့ရိုးငယ်၏ အရှေ့ဘက် တံခါး၀နေရာကိုလည်း မှန်းဆတူးဖော်လေ့လာရာ မြောက်ဘက်ပိုင်းတွင် အလျား ၃၅ ပေ၊ အနံ ၅ ပေခွဲနှင့် အုတ်ရိုးထူ အမြင့်ဆုံး ၁၆ လွှားမျှကို ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့ပါသည်။ တံခါး၀၏ တောင်ဘက်ခြမ်းတွင်ကား အလျား ၆ ပေ၊ အနံ ၅ ပေခွဲနှင့် အုတ်လွှားထူ အမြင့် ကိုးလွှား မျှသာ ပေါ်ထွက်လာ၏။ စတုဂံသဏ္ဌာန်ရှိသော အညာပုဂံမြို့ဟောင်းအတွင်း၌ရှိသည့် မြို့ရိုးငယ်၏ အရှေ့ ဘက် တံခါး၀ အကျယ်မှာ ဆယ်ပေခွဲမျှရှိ၏။ တံခါးအဝင် အုတ်ရိုးမှာလည်း တစ်ဆစ်ချိုးမဟုတ်ဘဲ ခပ်ကွေး ကွေး ဖောက်လုပ်ထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ တံခါး၀မှာ မြို့ရိုး၏ အလယ်၀တိုတည့်တည့်တွင် ဖောက်လုပ် ထားခြင်း မဟုတ်ဘဲ ၇၅ ပေခန့်မျှ တောင်ဘက်သို့ အနည်းငယ်တိုး၍ တည်ဆောက်ထားကြောင်း တွေ့ရ၏။ (ဆွဲပုံ ၄/အမှတ် ၁၀ ကုန်း ပန္နက်ပုံရှု)။ မြို့ရိုးငယ်ထောင့်များနှင့် တံခါး၀ဆောက်လုပ်ရာတွင် အသုံးပြု ခဲ့သော အုတ်အရွယ်အစားများမှာ ပျမ်းမျှ အလျား ၀၇ လက်မ၊ အနံ ၈ လက်မ၊ ၃ ၂ လက်မခွဲခန့်မျှ ဖြစ်ပေသည်။

ဓာတ်ပုံ ၇။ ။ ဓာဝါ အုတ်ခဲ

ဆွဲပုံ ၅။ ။ ခြေတံဆိပ်ပိုင်း

ဓာတ်ပုံ ၈ (က)။ ။ အင်ကြေခန်းများ

ဓာတ်ပုံ ၈ (ခ)။ ။ အမှတ် ၂ ကုန်းတံခါးဝမှ
ကျောက်ဆုံလည်ပွက်

Click Here To Continue Page